

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ ŠTÚDIUM

2014-2015

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Peter Hrmo

Kúpele Slovenskej republiky

v porovnaní s kúpeľmi Českej republiky

Praha 2015

Vedúca diplomovej práce: Doc. Ing. Věra Seifertová, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER PART-TIME STUDIES

2014-2015

MASTER THESIS

Peter Hrmo

**Spa of Slovak Republic
compared to the spa of Czech Republic**

Prague 2015

The Master Thesis Work Supervisor:

Doc. Ing. Věra Seifertová, CSc.

Prehlásenie

Prehlasujem, že predložená diplomová práca je mojim pôvodným autorským dielom, ktoré som vypracoval samostatne. Všetku literatúru a ďalšie zdroje, z ktorých som pri spracovaní čerpal, v práci riadne citujem a uvádzam v zozname použitých zdrojov.

Súhlasím s prezenčným sprístupnením svojej práce v univerzitnej knižnici.

V Prahe dňa.....2015

Peter Hrmo

Pod'akovanie

Týmto by som sa chcel poďakovať všetkým, ktorí mi pomáhali pri vypracovaní diplomovej práce. Obzvlášť ďakujem mojej vedúcej diplomovej práce Doc. Ing. Věře Seifertovej, CSc. za jej ochotu, pomoc, konzultácie a cenné rady počas celej doby vypracovávanía diplomovej práce.

V Prahe dňa 2015

Peter Hrmo

Anotácia

Diplomová práca sa po teoretickom zmapovaní a ponorení sa do problematiky v oblasti kúpeľníctva a jednotlivých kúpeľov Slovenskej republiky a Českej republiky zameriava v oboch krajinách na popis a charakteristiku historického vývoja. Postupne opisuje u vybraných cieľových skupín kúpeľov v oboch krajinách najmä vývojom dané geografické prírodné podmienky, za ktorých sa kúpeľníctvo rozvíjalo a má predpoklady sa ďalej rozvíjať. Poukazuje na súčasné trendy v oblasti kúpeľníctva a na prípadné nedostatky v tejto oblasti. Venuje sa tiež prieskumu verejnej mienky a predkladá analýzu SWOT v oblasti vybranej cieľovej skupiny kúpeľov.

Kľúčové slová

Cieľová skupina, história kúpeľov, indikácie, kúpele, kúpeľníctvo, kúpeľný turizmus, liečebné procedúry, prírodné liečivé zdroje, termálne liečivé minerálne pramene.

Annotation

Master thesis theoretically mapping and immersion into the issues of individual baths and spas Slovakia and the Czech Republic focuses on both countries to describe a characteristic historical development. Gradually describes in selected target groups spas in both countries, in particular the development of the natural geographic conditions in which the spa industry developed and has the potential to be further developed. Highlight the current trends in the spa industry and any deficiencies in this area. It also addresses the public opinion survey and presents a SWOT analysis of selected target group of spas.

Key words

History of the spa, indications, medical treatments, natural healing resources, spa, spa industry, spa tourism, target group, thermal healing mineral springs.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 PREHĽAD ČESKÉHO A SLOVENSKEHO KÚPEĽNÍCTVA.....	10
1.1 História a prírodné zdroje českého a slovenského kúpeľníctva.....	10
1.2 Legislatívny podklad a základná terminológia.....	30
2 METODIKA A VÝBER CIEĽOVÝCH SKUPÍN.....	34
2.1 Výber a charakteristika cieľových skupín českých a slovenských kúpeľov.....	36
2.1.1 Piešťany a Karlovy Vary.....	36
2.1.2 Dudince a Luhačovice.....	39
2.1.3 Rajecké Teplice a Františkovy Lázně.....	43
2.1.4 Turčianske Teplice a Mariánské Lázně.....	46
2.2 Komparácia cieľových skupín českých a slovenských kúpeľov	52
2.2.1 Komparácia skupiny Piešťany a Karlovy Vary.....	52
2.2.2 Komparácia skupiny Dudince a Luhačovice.....	54
2.2.3 Komparácia skupiny Rajecké Teplice a Františkovy Lázně.....	55
2.2.4 Komparácia skupiny Turčianske Teplice a Mariánské Lázně.....	56
3 SWOT ANALÝZA CIEĽOVEJ SKUPINY.....	59
3.1 SWOT analýza kúpeľov Piešťany.....	59
3.2 SWOT analýza kúpeľov Karlovy Vary.....	63
4 PRIESKUM VEREJNEJ MIENKY	66
4.1 Výsledky prieskumu a zhodnotenie verejnej mienky.....	67
5 DISKUSIA.....	71
ZÁVER.....	77
ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV.....	78
ZOZNAM SKRATIEK.....	82
ZOZNAM PRÍLOH.....	83

ÚVOD

Cieľom predkladanej diplomovej práce na tému „Kúpele Slovenskej republiky v porovnaní s kúpeľmi Českej republiky“ je porovnať historické danosti oboch krajín predurčené na vznik kúpeľníctva a porovnať možnosti konkurencieschopnosti a úroveň poskytovaných služieb v oblasti kúpeľníctva v Česku a na Slovensku. Porovnávanie sa zameriava na možnosti kúpeľníctva v týchto krajinách, na či už historické predurčenie vývoja kúpeľov alebo na prírodné podmienky, ktoré sú hlavným a nenahraditeľným predpokladom vzniku a udržaniu kúpeľného turizmu v oboch krajinách a ich kúpeľných mestách. Táto téma je stále aktuálna aj z dôvodu, že ešte v nedávnej minulosti tvorili obe krajiny jednu republiku, spoločný štát Čechov a Slovákov. Hoci historické predpoklady, negatívne vojnové obdobia, etapy socializmu i prírodné podmienky pre rozvoj kúpeľníctva mali obe krajiny obdobné, predsa sa vyskytujú v súčasnosti rozdiely v jednotlivých kúpeľoch a kúpeľných mestách Čiech a Slovenska.

Diplomová práca sa zameria aj na silné a slabé stránky vybraných kúpeľov Slovenska s porovnaním konkurencieschopnosti vo vybraných kúpeľoch Česka. Vo výsledkoch práce popisuje pri vybraných cieľových skupinách historický vývoj kúpeľného mesta, prírodné podmienky pre vznik kúpeľníctva, indikácie, liečebné procedúry, úroveň poskytovaných služieb v oblasti kúpeľníctva vo vybraných slovenských kúpeľoch a porovnáva ich voči vybraným českým kúpeľom. Cieľom práce je zdokumentovať a porovnať osobitné podmienky pre vývoj a rozvoj kúpeľníctva v oboch krajinách a poukázať na nedostatočnú informovanosť verejnosti. Z výsledkov porovnania poukázať na rozdiely, či už v historickom vývoji krajín alebo geografických prírodných podmienkach a z toho vyplývajúcich liečebných možností.

Zabezpečenie cieľa diplomovej práce je možné realizáciou čiastkových cieľov ku ktorým možno zaradiť:

- zistiť dostatočný prehľad o súčasnom stave kúpeľníctva v oboch krajinách preštudovaním prác domácich a zahraničných autorov,
- charakterizovať vybranú cieľovú skupinu kúpeľov z oboch krajín,
- poukázať na rozdiely vo vybranej cieľovej skupine kúpeľov z oboch krajín,

- uskutočniť SWOT analýzu jednej skupiny kúpeľov z vybranej cieľovej skupiny kúpeľov z oboch krajín,
- uskutočniť prieskum verejnej mienky so zameraním na problematiku kúpeľníctva v oboch krajinách,
- poukázať na základné príčiny a ohrozenia kúpeľníctva a ciele rozvoja kúpeľníctva,
- navrhnúť opatrenia pre prax.

V záujme splnenia stanoveného cieľa diplomovej práce bol zvolený nasledovný metodický postup:

a) Zber faktografických podkladov

Štúdiom odbornej literatúry zameranej na danú tému a získanie dostatočného množstva potrebných informácií na vytvorenie základného obrazu o riešenej problematike. Za týmto účelom sa podkladovými informáciami pre spracovanie diplomovej práce stali informácie získané:

- z odbornej domácej i zahraničnej literatúry z oblasti histórie kúpeľníctva,
- z odbornej domácej i zahraničnej literatúry z oblasti výskytu prírodných zdrojov a zemepisnej polohy či okolitých prírodných podmienok krajiny,
- z webových stránok jednotlivých kúpeľných miest, samotných kúpeľov a kúpeľných inštitúcií.

b) Výber objektu prieskumu verejnej mienky a zisťovanie informácií formou dotazníka na vybranej náhodnej vzorke obyvateľov mesta Bratislavy a Prahy

- prieskum verejnej mienky bol realizovaný prostredníctvom dotazníkovej metódy.

c) Výber jednej skupiny kúpeľov z vybranej cieľovej skupiny kúpeľov z oboch krajín na uskutočnenie SWOT analýzy.

Pri spracovaní diplomovej práce boli použité metódy analýzy, syntézy a komparácie. Počas spracovania diplomovej práce sa vyskytli ťažkosti vo forme nedostupnosti či neaktuálnosti rôznych zdrojov potrebných pre subjektívne i objektívne porovnanie.

1 PREHĽAD ČESKÉHO A SLOVENSKEHO KÚPEĽNÍCTVA

1.1 História a prírodné zdroje českého a slovenského kúpeľníctva

Husovská a Takátsová (2001) vo svojom diele uvádzajú, že kúpeľné miesta vždy esteticky spájali a spájajú bohatstvo prírody a to klimatické podmienky, prírodné prostredie s historickými i súčasnými dielami človeka. Je známe že veľká časť územia Slovenska je mimoriadne bohatá na minerálne pramene a pramene liečivých vôd. Už v 16. storočí ich blahodarné účinky opísal Matej Bel vo svojich Notíciách. Úplne prvá stoličná mapa Slovenska vznikla v roku 1715. Na ďalšej mape zo Spiša z 18. storočia zachytáva desať minerálnych prameňov v mestách ale aj päť kúpeľov. Prvý úradný súpis minerálnych prameňov nariadila Mária Terézia v roku 1763. Vtedajšie Slovenské kúpele nadobudli noblesu a boli známe po celom Uhorsku. Boli to hlavne kúpele v Piešťanoch, Sklených Tepliciach a Bardejovské kúpele. Mohutné budovanie kúpeľov môžeme zaznamenať koncom 18. storočia kedy sa začína z vedeckým skúmaním vlastností vôd. V tomto období vznikli aj prvé historické zásady a pravidlá ktoré je nutné dodržiavať pri kúrach. Rozvojom lekárskej vedy sa zlepšujú aj vedomosti o kúpeľníctve a bližšie študovanie blahodarných účinkov termálnych i minerálnych vôd. Medzi najstaršie kúpele sa považujú kúpele – Thermae. Na našom území k nim patria: Piešťany, Bojnice, Bardejovské kúpele, Sklené Teplice, Trenčianske a Turčianske Teplice. V prvej polovici 19. storočia systematickým budovaním kúpeľných areálov vzniká pôda pre podnikanie. Kúpeľné miesta sa začínajú využívať ako miesta oddychu zábavy. V druhej polovici 19. storočia a začiatkom 20. storočia kúpeľné miesta nevyužívajú len panovníci, predstavitelia vysokej šľachty ale aj podnikatelia. Kúpeľníctvo bolo spojené z pitnými kúrami a prechádzkami. Vtedy vznikajú aj prvé kryté prechádzkové priestory – Kolonády. Boli skonštruované s dreva s drevenou dekoráciou, dnes už bohužiaľ neexistujú. Koncom 19. storočia vznikajú zotavovne často dodnes nazývané Švajčiarske domy. Medzi ne patrili Lúčky, Korytnica, Ružbachy a iné.

Koncom 19. storočia a začiatkom 20. storočia u nás vrcholil rozvoj kúpeľných miest z ktorého sa dodnes zachovali secesné prvky s drevenými vyrezávanými prvkami. Medzi tieto patria: piešťanská Thermia Palace a Irma, Alžbeta a Astória, kúpeľné stavby vo Vyšných Ružbachoch a Čiži. Pri neskorších výstavbách kúpeľov sa zariadenia diferencovali na: ubytovacie, balneologické, stravovacie a spoločenské časti. Kryté prechádzkové chodby a spojovacie izby sú využívané pri moderných kúpeľoch až dodnes. Tento typ je najviac využitý v Piešťanoch kde krycí kolonádový most spája kúpeľný ostrov s mestom taktiež nová kolonáda v Bardejovských kúpeľoch. Existujú dva hlavné typy ubytovacích zariadení. Prvým sú hoteli, zotavovne a liečebne. Druhým sú menšie vily či penzióny. Zariadenia ako sú hoteli, zotavovne a liečebne by mali mať ubytovacie a stravovacie funkcie priamo prepojené z terapeutickými prevádzkami. Preto boli väčšinou situované v centre kúpeľov. Naproti tomu vily a penzióny sa často nachádzajú pri parkoch, lesoch prípadne malých vodných nádržiach. Okrem balneologických a ubytovacích zariadení v kúpeľných areáloch vznikali aj objekty so spoločensko-zábavnou funkciou. V Bardejovských kúpeľoch vznikol hudobný pavilón v Sklených Tepliciach leknové jazierko, ale aj rôzne kaviarne, altánky herne a podobne. Najreprezentatívnejšia časť kúpeľov bývala dvorana alebo kúpeľný dom kde sa spájala hlavná spoločenská a stravovacia funkcia kúpeľných areálov. Spočiatku tvorili balneologické zariadenia jednoduché vaňové kúpele, až neskôr boli postupne pridávané bazény. Balneologické zariadenia začali využívať rôzne rehabilitačno-liečebné a fyzikálne metódy ako sú: škótske streky, masáže, bahenné zábaly a elektroliečbu. Medzi najstaršie kúpeľné zariadenia patri takzvaná parenica v Sklených tepliciach, kde najskôr z jaskyne vyvierala horúca voda do prírodného jazierka a až neskôr ju prekryli stavbou. Po prvej svetovej vojne Slovenské kúpeľné miesta stagnovali z dôvodu zoštatnenia a svojou nečinnosťou v zmenenom podnikateľskom prostredí, stratili väčšinu stálych zákazníkov. Ako sa situácia postupne stabilizovala začalo sa z výstavbou nových kúpeľných miest. Medzi tie najhlavnejšie patria: Rajecké a Trenčianske teplice, Sliač, Nový a Dolný Smokovec, Piešťanoch v Tatranskej Lomnici a mnoho ďalších. Z novou érou kúpele dbajú aj na architektonickú úroveň svojich stavieb dokonca kúpaliská v Trenčianskych tepliciach a Piešťanoch sú zaradené v top registri moderných stavieb – Docodomo. Postupné zotavovanie našich kúpeľov prerušila druhá svetová vojna a opätovné zoštatnenie kúpeľov. V tomto období mnoho

z kúpeľov zaniklo alebo zmenilo svoju orientáciu iba na rekreačné alebo rehabilitačné účely. Do roku 1950 sa z pôvodných 45 kúpeľných miest vytypovalo 19 balneologických a 5 klimatických z celoštátnym významom ktoré sú v prevádzke dodnes. Postupom času sa z kúpeľných miest vytratila noblesa. Väčšina historicky atraktívnych budov bola zbúraná a nahradená novými. Väčšinou vznikli funkčné a pomerne technicky dokonalé budovy ktoré ale zväčša narúšajú pôvodné historické okolie. Javí sa, že po roku 1989 najmä v oblasti majetkových vzťahoch, zmenou zdravotníckeho a sociálneho systému sa zväčší význam kúpeľov a vráti sa im ich bývalý lesk, tak ako to bolo koncom 19. a začiatkom 20. storočia.

Rebro et. al. (1979) uvádzajú, že minerálne vody sú úzko spojené s náleziskami nerastných surovín sopečnou činnosťou, magnetickými anomáliami. Už oddávna človek využíval liečivú silu minerálnych a termálnych prameňov vo svoje dobro, v antike ich nazývali – termy. V minulosti boli termy využívané a klasifikované predovšetkým pre svoje liečivé účinky. Modernej vede toto hľadisko nepostačuje a preto sa pojem minerálna voda stále spresňuje a rozširuje. Súčasný človek si začína uvedomovať aké sú nebezpečenstvá v modernej dobe a ich spojenie so znečisťovaním prírodných minerálnych vôd. Minerálne vody aj na území Slovenska pochádzajú z jazerného alebo morského pôvodu, ktoré sa nachádzajú v hlbokých geologických štruktúrach a len zriedka vytekajú na povrch zeme. Už oddávna sa ľudia snažili porozumieť vznikaniu minerálnych vôd. Väčšina dažďovej vody sa vyparí alebo odtečie z nášho územia v riekach do ostatných krajín a mora. Len malá časť sa cez mäkké horniny za pomoci gravitácie prepracuje hlbšie do zemskej kôry. Takáto voda sa ďalej dostáva do zemských puklín a trhlín ktoré vyplňa, nazývame to akumulovanie vody. Takúto podzemnú vodu nazývame vadóznou. Táto voda sa naďalej ponára do väčších hĺbok zeme a obohacuje sa rôzne minerálne ale aj biologické prvky. Voda uzamknutá v hĺbkach zeme ďalej cirkuluje v systéme puklín a tektonických zlomov. Voda je často zhora i zospodu uzavretá menej priestupnými horninami, tieto horniny ktoré bránia vode v ďalšej ceste nazývame izolátory. Geologicky kvalitný podzemná voda sa často nazýva v hĺbkach až okolo 3000-5000 metrov pod zemským povrchom. Môže sa vyskytnúť aj v hlbších častiach zeme ale zväčša iba v plynnom skupenstve. Vadózna

voda sa v obehových cestách obohacuje o minerálne látky a jej zloženie závisí od chemického zloženia horninového prostredia cez ktoré preteká. Ďalšími dôležitými aspektmi kvality vody sú teplota vody, hydraulika prostredia, hĺbka, dynamické a horninové tlaky a podobne. Minerálne vody vadózneho pôvodu sa v dnešných časoch označujú ako minerálne vody pevninového pôvodu alebo minerálne vody povrchového pôvodu. Tieto vody bývajú aj označované ako petrogénne vody nakoľko prechádzajú horninovým prostredím. Druhým druhom minerálnych vôd sú minerálne vody morského pôvodu. Minerálne vody morského pôvodu poznáme aj pod označením morské vody sedimentárne, nakoľko sú uzavreté v akumulčných priestoroch pri usadzovaní hornín. Vody naftového typu ktoré vznikli vytlačením vôd z morských organizmov, inak označujeme tieto vody ako marigénne a organogénne. Vo svetovej literatúre ich označujeme ako vody morských reliktovej a fosilne vody. Ďalším prostredím pre vznik minerálnych vôd sa pokladá hĺbkové prostredie zemskej kôry kde kondenzujú pary a v konečnom štádiu tuhnutia magmy vznikajú takzvané juvenilné vody. Tento typ vôd sa podľa popredného geológa M. Maheľa nevyskytuje na území Slovenska. Drží sa zásady že všetky termálne a minerálne vody na Slovensku sú vadózneho pôvodu. Minerálne vody sa rozdeľujú na dve základné skupiny: Prvou sú minerálne vody z vlastným obsahom rozpustených látok ktoré možno označovať ako liečivé minerálne vody. Druhou skupinou sú mineralizované vody ktoré majú vyššiu mineralizáciu ako pitné vody, ale nemajú liečivé účinky. Vody druhého typu môžu mať aj škodlivé účinky, sú nimi napríklad tráviace ťažkosti, ktoré sú spôsobené vysokou síranovou tvrdosťou. V minerálnych vodách sa nachádzajú aj plyny, ktoré sú významnou geochemickou a farmakologickou zložkou vo vode. Najväčšie a najčastejšie zastúpenie má kyslík uhličitý, menej už dusík, sírovodík, vodík a kyslík. Rádioaktivita minerálnych vôd je podmienená prítomnosťou radónu. Pre liečebné účinky minerálnych vôd je rádioaktivita veľmi dôležitá.

Ako napísal Rebro (1996), po mnohých rokoch výskumu vznikla roku 1974 rozsiahla publikácia o slovenských minerálnych vodách s názvom Minerálne vody Slovenska – balneografia a krenografia. V tejto publikácii je zachytených 1093 minerálnych prameňov a ich hodnotenie. Pre náš ľud sú minerálne pramene pýchou

a nevie pochopiť že sa také bohatstvo využíva v takej malej miere. Už v 16.,17. storočí zahraniční vedci a svetobežníci nešetria chválami a obdivom našich minerálnych vôd. Chýr o našich minerálnych vodách a prameňoch rýchlo prenikol do vedomia učenej Európy. V tejto dobe väčšinu týchto prameňov vlastnila šľachta, ktorá postupne zveľaďovala ich okolie a rozširovala ich využitie. Ľud v stredoveku si všímal ich potenciál a dával im rôzne názvy, ale často krát boli tieto pramene na neprístupných miestach. Jedna z najstarších písomných pamiatok bola darovacia listina od Kolomana 1 z roku 1113 v nej je názov obce Piešťany ako Pescan a Bojnice sú opísané ako Fons fervidus – horúci prameň. Podľa písomných prameňov v rannom stredoveku sa kúpele mohli využívať iba ojedinele, nakoľko kresťanstvo nepodporovalo hromadné kúpanie sa z morálnych dôvodov. Veľkou zmenou bol myšlienkový smer humanizmus, ktorý sa v neskoršom stredoveku prikláňa k antike a dennej očiste človeka vo vode. Ďalším pozitívnym zlomom v našej histórii bol vstup Turkov do Európy a aj na naše územie. Nakoľko islamské náboženstvo vyžaduje dôkladné denné umývanie sa tak sa rozvíja aj kúpeľníctvo. Theofras Bombasta pokladá nové základy pre medicínu v oblasti využitia termálnych vôd v období Humanizmu. Chcel zistiť bližšie zloženie minerálnych a termálnych vôd. Na Slovensku asi prvým bol Aeneas Silvius Piccolomini ktorý pokračoval v tejto myšlienke na území Slovenska. V 16. storočí sa prehĺbuje skúmanie pre využitie minerálnych a termálnych prameňov z liečebného, technického ale aj komerčného zamerania. Na území Slovenska bankárska rodina Fuggerovcov sprostredkúva návštevy na Slovensku z banského hľadiska.

Škapík et. al. (1994) hovoria že kúpeľníctvo a hlavne jeho využitie v medicíne má históriu viac ako 2000 rokov. Na blízkom východe sú to hlavne krajiny ako Grécko, Taliansko a v krajinách v oblasti stredozemného mora. Termálne pramene, ktoré boli okupované rímskymi légiami hlavne na juhu a severe Európy boli rozširované a budovali sa bazény na liečenie reumatizmu. Vznikli hlavné tri badeny, ktorých tradícia takmer bez prerušenia pokračuje dodnes. Jedná sa o Aix les Bains, Aachen, Badenweiler. V stredoveku boli termálne kúry dosť drastické, často trvali viac ako 100 hodín. Koža sa macerovala veľmi dlho čo spôsobovalo mokvanie a sekundárne infekcie. Neobyčajné rýchle rozšírenie syfilitidy po objavení Ameriky viedlo k diskreditovaniu

kúpeľných miest. Termálne kúpele ustupovali a väčší význam sa prikladal minerálnym studeným prameňom. Vznikali podobne extrémne liečby, napríklad v Karlových varoch sa v osemdesiatych rokoch 16. storočia používala vodoliečba, kde pacient denne vypil 20-40 litrov vody denne. Diuretické a laxatívne účinky tejto metódy boli mimoriadne. Kúpeľníctvo nebolo vo svete rovnomerne rozšírené. Hlavnými krajinami ktoré jeho prínos využívali boli Nemecko, Francúzsko, Taliansko, bývalý SSSR a iné. Naopak v krajinách ako je Veľká Británia a Amerika bolo v minulosti kúpeľníctvo rozšírené ale v dnešnej dobe tam nemá skoro žiadnu úlohu.

Ako uvádza Křížek (1987), od nepamäti až po súčasnosť boli využívané prírodné liečivé zdroje, pitie vôd a kúpeľné liečenie. Liečebné miesta vznikali postupne v blízkosti zdrojov, najmä v okolí kde vyvierala minerálna a termálna voda, určená ku kúpeľom a pitiu. Ložiská rašeliny a bahna tvorili cenný materiál pre zábaly a rôzne ohrievané kúpele, ktoré sú v obľube prevažne u reumatikov. Vedný odbor zaoberajúci sa kúpeľníctvom má názov Balneológia, ktorá zahŕňa balneoterapiu ako preventívnu lekársku disciplínu určenú k liečbe. Súčasná balneológia sa pri výbere liečebných prostriedkov nemusí obmedzovať iba na prírodné liečebné zdroje ako v minulosti. Kombinuje sa s dietoterapiou, pohybovou liečbou vrátane liečebného cvičenia terénnych kúr, masážnych terapií a nakoniec aj s liečbou medikamentóznou. Kúpele a kúpeľníctvo nie sú rovnomerne rozložené po svete. Využiteľné prírodné zdroje sa vyskytujú na rôznych miestach, kúpeľníctvo v našom slova zmysle zostalo prevažne európskou záležitosťou. V menšom podiele sa vyvíjalo tiež v Ázii, najmä v Číne, Indii a Japonsku. Najstaršia tradícia kúpeľníctva, okrem orientálnych vzorov, je v rámci Európy v Taliansku, ďalej vo Francúzku, Španielsku ale taktiež v Česku a na Slovensku, Maďarsku, Poľsku a Rusku. Tradícia českého kúpeľníctva je podstatne mladšia ako v južnej Európe a v krajinách stredomorskej oblasti. Cez to všetko si české kúpeľníctvo našlo väznosť v európskom povedomí a tiež svoje miesto v dejinách balneológie a lekárstva. Liečivé zdroje vôd niekedy vytvárajú tiché studničky, inokedy vyvierajú ako pramene alebo dokonca tryskajú pod tlakom zo zeme. Niektoré zdroje vôd boli známe od nepamäti stále na tom istom mieste, iné sa premiestňovali na nové miesta, niekedy natrvalo inokedy zanikli. Niektoré pramene vôd museli byť vyhľbené

a čerpané zo stále väčších hĺbok. Niektoré pramene boli nájdené nedávno, pri hlbokých podzemných vrtoch, ktorými sa v prvej rade hľadala nafta. Tak tomu bolo napríklad pri slaných jódobromových prameňov ako v Hodoníne, tak v Nemecku.

Knop et. al. (1999) uvádzajú že rozvoj kúpeľníctva v európskom pojatí je založený na pradávnom záujme ľudí o minerálne prírodné pramene. Tie sa líšili od bežných prameňov vôd najmä svojou teplotou, chuťou i vzhľadom. Poznanie, že na niektorých miestach zeme vyvierajú perlivá či horúca voda zo zvláštnou špecifickou chuťou bolo v minulosti pripisované nadprirodzeným silám. Z tohto dôvodu u týchto prameňov ľudia stavali oltáre, či rôzne chrámy k oslave bohov. Tieto zázračné pramene medzi prvými začali využívať Rimania k vodoliečbe. Pri svojich vojnových výpravách narazili na liečivé pramene najmä na území dnešného Francúzska. V miestach výskytu prameňov budovali umelé jazierka, tzv. pisciny. Všetky kúpeľné miesta v celej Európe majú svoje tradície opradené povestami či legendami, majú svoju históriu.

Šípoš a Kovačević (1972) v úvode opisujú rozmanitosť a krásu krajiny, ktorú na juhu omývajú vody Dunaja a na severe zdobia štít Vysokých Tatier. Po tejto krásnej krajine sú roztrúsené žriedla termálnych a minerálnych vôd. Ako oázy zdravia vyrastali pri liečivých zdrojoch kúpeľné miesta. Cieľom kúpeľných miest bolo šľachetné úsilie zbaviť chorých ľudí bolesti utrpenia a prinavrátiť im podľa možností takmer plné zdravie. Slovensko i keď je rozlohou malá krajina, je bohatá na prírodné krásy a má rozmanité množstvo minerálnych a termálnych liečivých prameňov. So súčasným trendom predlžovania ľudského života sa v dnešnej dobe dostávajú do popredia spoločenskej aj zdravotníckej starostlivosti chronické, zväčša doživotne trvajúce chorobné stavy. Z tohto dôvodu sa vyvíja úsilie aby sme lepšie spoznali vznik či vývoj týchto chorobných stavov a našli najúčinnější spôsob liečby. Po objave účinných protizápalových a protiinfekčných liečiv sa svojho času vynorili vo svete pochybnosti o potrebnosti a adekvátnosti potreby kúpeľnej liečby pre ľudí. Avšak i pri pokrokových liečbách súčasnej klinickej medicíny zostáva práve kúpeľná liečba a to hlavne pri typoch chronických ochorení nenahraditeľnou a výbornou doplnkovou liečebnou

metódou pre širokú verejnosť. Kúpeľné mestá na Slovensku v súčasnosti sú aj v minulosti boli prítlačlivé centrá oddychu pre zahraničných i domácich klientov v oblasti cestovného ruchu.

Holba et. al. (1986) hneď úvodom stručného sprievodcu popisujú obidve kúpeľné mestá, Santovku i Dudince, popisujú výhodnú polohu na juhu Slovenska, presnejšie na severovýchodnom okraji úrodnej Podunajskej nížiny. Termálne vody ich prameňov majú veľkú výdatnosť a priaznivé chemické zloženie pre ľudský organizmus, ktoré priaznivo a pozitívne ovplyvňuje veľké množstvo a širokú škálu chorôb a ochorení. Vody z týchto prameňov majú taktiež pomerne vysokú teplotu, bolo ďalšie pozitívum pri vývoji a vzniku týchto kúpeľných stredísk. Kúpele Santovka a Dudince sa radia medzi najmladšie slovenské kúpele. V minulosti tu boli vystavané kúpeľné areály s liečebnými a ubytovacími zariadeniami a tiež osvetové a kultúrne zariadenia. Najviac návštevníkov však láka do Dudiniec a do Santovky samozrejme predovšetkým termálna voda na miestnych kúpaliskách, ale nie je to jediné, čo ich sem privádza. Motoristi i turisti objavili v týchto mestách a obciach hodnotné kultúrnohistorické pamiatky – hrady, kaštiele, archeologické vykopávky, rôzne sakrálne stavby a zemianske kúrie. Za spoznávanie stojí i ľudová architektúra kraja, pamätníky slávnych bojov SNP. Pri prechádzkach návštevníkov kraja po chodníkoch v okolí týchto stredísk môžu načerpať neopakovateľnú a jedinečnú atmosféru tohto kraja, jeho pôvab a oboznámiť sa s jeho ľuďmi. Zotavenie ľudského organizmu v tomto príjemnom pobyte v pôvabnej atmosfére kraja je oveľa účinnejšie a rýchlejšie. Prírodné pomery, podnebie a vodstvo vytvára príjemné a priaznivé podmienky pre rastlinstvo a živočíšstvo. Celé územie spadá do oblasti Panónskej flóry, táto zahŕňa pahorkatiny a nížiny časti južného Slovenska. Zoogeograficky spadá väčšia časť tohto územia do stepnej zóny eurosibírskej oblasti. Žije tu rôzna poľovná zver, rys ostrovid i veľká skupina vtákov, ako rybárik obyčajný, sú tu hniezdiská bociana bieleho aj volavky popolavej pri rieke Ipeľ. V chránenom nálezisku Čabraď je široký výskyt plazov. Okolité rybníky pri Leviciach sú bohatou lokalitou výskytu vodného vtáctva. Ochrana prírody je súčasťou tohto kraja. Na tomto území sa priamo nachádza jedno chránené nálezisko, dva chránené prírodné výtvory a tiež jedna chránená plocha študijná. Čabraď – chránené

nálezisko bolo oficiálne vyhlásené v roku 1967. Nachádza sa v Dačolomskej planine. Študijná chránená plocha Levické rybníky bola oficiálne vyhlásená v roku 1974. Ich presná poloha je na Hronskej nive, asi 1 km južne od Levíc. Z prírodných výtvorov sú asi najznámejšie Dudinské travertíny, ktoré sú oficiálne chránené od roku 1964. Minerálne pramene Dudince objavili ľudia už v dobe staršej kamennej. Nasvedčuje tomu prítomnosť rozrušených ohnísk v travertínoch, ktoré tvorili usadené sedimenty pri minerálnych prameňoch v Dudinciach. Ako každé kúpele, tak i kúpele Dudince majú svoju históriu a legendu o objavení a vzniku sily liečivej vody v minerálnych prameňoch. Z povesti je známe, že tomuto kraju vládla víla Dudinka. Práve vládkyňa kraja víla Dudinka uzdravila termálnou vodou z jazierka syna mocného rímskeho vojvodu Aquilia. Jeho syn bol beznádejne chorý, tak hrdý vojvodca Aquilia prisľúbil, že v kraji zavládne mier a prepustí na slobodu všetkých zajatcov ak sa uzdraví. Tiež sľúbil, že dá vyrúbať lesy, obrobit' polia aby boli úrodné a vysadiť vinič, pri jazierku s liečivou zázračnou vodou dá postaviť kúpele s jej menom, ktoré budú liečiť v budúcnosti na jej počesť nielen bohatých, ale i chudobných. V novej socialistickej výstavbe Dudiniec bol prvým krokom v rokoch 1953-1958 dôkladný a rozsiahly geologický a hydrogeologický prieskum minerálnych prameňov. Zistilo sa tiež, že minerálna voda Dudiniec s vysokým obsahom Glaubeovej soli je výrazným predpokladom úspešnej liečby niektorých ochorení tráviaceho ústrojenstva. V Dudinciach sa v súčasnom období návštevníci a pacienti liečia i s chorobami pohybového ústrojenstva, tiež s organickými nervovými ochoreniami. V poslednom čase sa Dudinské kúpele tiež venujú liečbe pacientov s niektorými ochoreniami obehového ústrojenstva. Santovka ako obec sa uvádza v listinách z roku 1276, ktorú vydal kráľ Ladislav Kuzmánsky. Spomína sa tu z tohto obdobia prameň – studňa Ched. V ďalšom období tu bolo objavených a sprístupnených viacero minerálnych prameňov. Santovka ako žriedlo minerálnej vody, tzv. santovská kyselka sa spomína aj v listinách z roku 1578. Taktiež sa uvádza v literatúre, v roku 1742 ju opäť spomína Matej Bel ako vodu veľmi dobrej chuti. V roku 1777 aj Henrich von Crantz hovorí, že santovská kyselka je podľa neho jednou z najlepších minerálnych vôd.

Ďurček (1985) uvádza v úvode, že využívanie minerálnych a liečivých vôd na účely kúpeľnej liečby má stáročnú tradíciu u nás. Takisto zdôrazňuje, že kúpeľná liečba je vedecky zdôvodnená, osobitná a aplikovaná liečená zložka a je nenahraditeľná pre ľudský organizmus. Podporuje využívanie prírodných a minerálnych prameňov, priaznivej klímy a podporuje vytváranie prijateľných podmienok pre zdravý pohyb a aktívny oddych v priaznivom prostredí chránenom od rušivých vplyvov a zdrojov, ktoré nepriaznivo pôsobia na psychiku, osobnosť a zdravý vývoj ľudského organizmu. Práve súčinnosť všetkých zložiek v kúpeľoch môže podporiť rehabilitáciu a regeneráciu organizmu po zvládnutí akútnych foriem chorôb, kúpeľná liečba napomáha priaznivo pri prevencii a doliečovaní ľudského organizmu. Bardejovské kúpele svojím krásnym okolím so vzácnou nenarušenou prírodou priaznivo vplývajú na psychiku človeka. V odľahlých horských dolinách príroda chráni hodnotu ľudového svojrázu. Vyzdvihuje, že práve Bardejovské kúpele sú skvostom medzi našimi stredovekými mestami. Sú bohaté na množstvo a spoznávanie historických pamiatok, kultúrnych a prírodných krás. Samotné kúpele ležia v Nízkych Beskydách na styku Ondavskej vrchoviny a Busova. Kúpele obkolesuje sadová úprava a lesopark, ktorý dodáva prostrediu kúpeľov izolovanú intimitu od rušivých a negatívnych vplyvov civilizácie. Podnebie, príjemná klíma, rastlinstvo a vodstvo dodáva kúpeľom osobitné čaro. Bohatá členitosť terénu okolia Bardejova, lesy plné ihličnatých a listnatých stromov a nízke osídlenie pohraničných častí obyvateľmi spolu s ostatnými výhodnými podmienkami a priaznivými činiteľmi vytvorila bohatú zoografickú oblasť a priaznivo tak vplýva i na rozvoj kúpeľov. Žije tu bohatá zmes lesnej zveri, stepnej zveri i vtáctva. Rieka Topľa a je horské prítoky zasa patria do pstruhového pásma. Kúpele v Bardejove a liečivé minerálne pramene sa uvádzajú v listine Belu IV. Z roku 1247, kde sa práve i vymedzuje chotár stredovekej osady Bardejova. Tento chotár ležal i neďaleko vtedy významnej veľkej kráľovskej cesty, ktorá spájala Stredomorie sa Baltom. Vďaka tomuto sú vedené o existencii prameňov aj dosť včasné údaje. Z týchto údajov vyplýva, že už v roku 1426 mesto rozšírilo uvedené kúpele a v roku 1432 dokonca zriadilo kúpele druhé. V roku 1505 máme údaje, že za kúpanie v kúpeľoch sa už vyberal aj poplatok. Kúpele v čase obchodného a hospodárskeho úpadku zachránilo pre zánikom práve skoré spoznanie sily liečivej minerálnej vody. V 18. storočí už boli kúpele známe svojimi kúpeľnými objektmi a vaňami, boli navštevované po všetky ročné obdobia. Zo

začiatku ich navštevovala najmä poľská šľachta, v neskoršom období pribudli domáci mešťania. Nakoniec pribudla aj uhorská šľachta, ktorá si ich veľmi obľúbila. Čulá prestavba kúpeľov po nových chemických rozboroch minerálnej vody zabezpečila, že začiatkom 19. storočia boli kúpele najvyhľadávanejšie v Uhorsku. Najvýznamnejšími osobnosťami boli práve r. 1783 rakúsko-uhorský cisár Jozef II., v roku 1809 to bola známa osobnosť Mária Lujza, neskoršia manželka cisára Napoleona. Zastavil sa tu na svojej ceste tiež v roku 1821 ruský cár Alexander I. Šľachtické významné rodiny si práve tu v okolí kúpeľov Bardejov stavali letohrádky a rodinné vily. Samozrejme s rozvojom kúpeľov sa súbežne zdokonaľovali aj liečebné kúpeľné procedúry, zlepšoval sa kúpeľný režim a kúpeľná starostlivosť vrátane ubytovacích kapacít. Až prvá a druhá svetová vojna nepriaznivo ovplyvnila vývoj a rozkvet týchto krásnych kúpeľov. Kúpele prešli po znárodnení v roku 1948 do správy Ústrednej rady odborov. Boli prispôsobené na celoročnú prevádzku, čiastočne prebudované a boli vykonané rozsiahle hydrogeologické prieskumy. Spresnili sa nimi údaje o kvalite minerálnej liečivej vody a boli sprístupnené i nové zdroje. V roku 1957 na základe týchto výsledkov boli zaradené kúpele Bardejov medzi 10 najvýznamnejších kúpeľov tej doby na území krajiny s veľkolepou perspektívou. Cieľom bolo urobiť z nich významné zdravotnícke socialistické zariadenie s medzinárodným významom. V roku 1972 sa sprevádzkovala kolonáda kúpeľov s hudobným pavilónom a postupne viacero liečebných a kúpeľných domov. Základným bohatstvom týchto kúpeľov je však najmä prírodná minerálna liečivá voda, jednotlivé pramene sa líšia obsahom minerálií. Najviac mineralizovaný je prameň Herkules, najmenej Anna a Klára. Medzi nimi sú pramene ako: Alžbeta, Lekársky, Kolonádový, Napoleon a Hlavný. V kúpeľoch sa liečia choroby látkovej výmeny, tráviaceho ústrojenstva a dýchacích ciest, z chorôb z povolania je to toxické ochorenie pečene.

Švandrlík, Havránek a Křížek (1987) popisujú úvodom krásne a výhodné umiestnenie kúpeľov, ktoré je ukryté v údolí uprostred lesov. V minulosti aj v súčasnosti stále priťahujú pozornosť domácich i zahraničných návštevníkov, ktorí tieto kúpele s obľubou vyhľadávajú. Básnici i obyčajní ľudia sú nadšení ich krásou, básnici skladajú básne na čarovné miesta v kúpeľoch, spisovatelia ich opisujú

s nadšením a skladajú ódy. Ľudia postihnutí rôznymi ochoreniami s úctou a nádejou o nich hovoria. Mariánske Lázně boli ušetrené od útrap vojen. Spoznali len hĺbku utrpenia ľudí a vojnových obetí pri liečbe následkov vojenských útrap. Kúpele sa pýšia tradíciami a udržiavaním príjemného životného prostredia v nich. Parky sú udržiavané a priamo ako stvorené k zdravotnému a psychickému oddychu a relaxu. Rekreačné a vychádzkové cesty sú pripravené kúpeľným hosťom na návštevu okolitej prírody a k výletom. Sieť týchto vychádzkových cestičiek je pripravená tak dôkladne, že ani chorý človek si neuvedomuje, že vlastne vykonáva aktívny pohyb a zabúda pri relaxácii a prechádzke parkom na svoje zdravotné problémy. Poloha, prírodné a klimatické podmienky, minerálne pramene zabezpečujú kúpeľnému mestu Mariánské Lázně jedinečné podmienky pre rozvoj a rozkvet kúpeľníctva. Geologickou pozoruhodnosťou je serpentínový skalný masív, najväčší v strednej Európe. Mineralogickou zaujímavosťou je výskyt opálu, minerál je okrovej farby až tmavo hnedý s matno lesklým povrchom. V okolí kúpeľov existujú tzv. ochranné kúpeľné pásma a v roku 1974 bola vyhlásená chránená krajinná oblasť Slavkovský les na rozsiahlom území, kde sa predpokladá práve vznik liečivých vôd v podzemí. Kúpele Mariánské Lázně sú svojrázne, jedinečné a nemajú obdobu u našich kúpeľov tým, že vplyvom geologických pomerov vyvierajú na nevelkej rozlohe svojim chemickým zložením úplne odlišné. Touto svojou odlišnosťou chemického zloženia prameňov sa dajú zaradiť do viacerých skupín, čo výrazne rozširuje možnosti liečby v kúpeľoch pre celú škálu rôznych chorôb. Všetky tunajšie mariánske minerálne vody sú na rozdiel napríklad od vôd karlovarských iba studené. Ich teplota kolíše u prameňov medzi 7-10°C. Zväčša sa vody na účely pitia pre pacientov podávajú v tejto istej teplote. V pitných pavilónoch je však zabezpečená možnosť pre pacientov prihriať si naplnený pohárik vo vodnom kúpeli podľa potreby. Všetky mariánske vody (s výnimkou Excelsioru) obsahujú veľké množstvo dvojmocného železa a je priamo u prameňa v liečivej minerálnej vode dokonale rozpustené. Státím vody, únikom kyslíčniku uhličitého sa voda okysličuje, železo sa vyzráža, usadzuje sa na stenách pohárika či fľaše, čo však neovplyvňuje kvalitu vody či farmakologické účinky vody. Mariánske vody nie sú rádioaktívne. Pitná hala sa nachádza na kolonáde a celoročne sa tu privádza vody z prameňov: Krížový, Ferdinandov, Rudolfov, Lesný, Ambrožov, Karolínin, Pottova údolia, Antoníček, Hamelika, Ústredných kúpeľov, v rezerve zostávajú

Balbínov a Mariiny. Indikácie kúpeľnej liečby sú pre už spomínanú veľkú škálu prírodných zdrojov pestré. Kúpele vyhľadávajú návštevníci a liečia sa tu napríklad pacienti s chorobami ľadvín a močových ciest, dýchacích ciest, chorobami z povolania, astma, pohybového ústrojenstva, látkovej výmeny. Tieto ochorenia sú liečené širokou škálou rôznych kúpeľných procedúr. Kúpele navštívilo tiež množstvo významných osobností, z tých historicky významných sú najznámejšie tri letné pobyty nemeckého básnika Johanna Wolfganga Goetha (1821-1823). V roku 1836 bol rokom slávnej návštevy poľského hudobného skladateľa Fryderyka Chopina. V roku 1845 poctil návštevou kúpeľov známy nemecký skladateľ Richard Wagner, tu vznikali aj základy jeho viacerých operných skladieb. V neskoršom období to bol napríklad rakúsky hudobný skladateľ kráľ valčíkov Johann Strauss a množstvo ďalších. Z českých významných osobností sa tu liečili napríklad hudobný skladateľ Antonín Dvořák či básnik Jan Neruda. Parky a sady boli vždy pýchou kúpeľov. Chránená krajinná oblasť Slavkovský les je bohatou prírodnou zásobárňou, kde žije množstvo zvierat a rastie množstvo drevín. Nádherné sú vychádzky do blízkeho okolia kúpeľov, je to ideálna forma otužovania a aktívneho pohybu pre kúpeľných pacientov.

Jirásek a Jirásková (1981) uvádzajú, že v chebskej oblasti pred miliónmi rokov prišlo k obrovskej prírodnej katastrofe, tá bola spôsobená sopečnou činnosťou a rýchlym posuvom vrstiev hornín proti sebe. Pôda podzemným vodám uzatvorila cesty. Týmto sa vytvorili podzemné jazerá a položil sa základ pre obrovské prírodné bohatstvo vo forme prírodných prameňov. Po stáročia sa uvádzali správy a odkazy na pramene, ktoré obyčajní chebskí obyvatelia ale postupom času i viacerí vtedajší lekári začali vyhľadávať na pitie najmä v blízkosti obce Slatina. Už v tých časom nazvali prameň kyselkou. Povešť o chebských prameňoch nešíril v tej dobe žiaden učenec, ale prvým objaviteľom liečivých vlastností bol sám ľud. Postupom času viacero lekárov preskúmalo liečivú silu prameňov, najmä lekár Hoerning sa obrátil listom na slávneho vtedajšieho českého lekára Jana Jessenia v Prahe a v liste uviedol popis liečivých chebských prameňov. I viaceré vtedajšie lekárske špičky a profesor lipskej univerzity Christian Lange (1651) vysoko ohodnotili chebskú minerálnu vodu a označili ju po prvý raz chebský prameň. Prácou týchto lekárov bol prameň propagovaný až do takej

podoby, že zatienil svojou povest'ou aj účinok známych karlovarských prameňov. Do Chebu sa začali chodiť liečiť spoločenské špičky a kapacity vtedajšieho sveta, šľachtici a panovníci. Riadili sa heslom, že voda priamo z prameňa chutí lepšie ako voda dovážaná. Inak voda bola rozvážaná v kameninových nádobách s tesnením, plneniu týchto nádob nebola venovaná žiadna mimoriadna hygiena. Počas 1. svetovej vojny bol zaznamenaný pokles záujmu. V októbri 1938 po mníchovskej zrade uvítal Cheb samotného Hitlera, prišiel do Františkových Lázní a pil vodu priamo z prameňov, čo dokumentujú i viaceré snímky. V tomto období boli kúpele odtrhnuté od Československej republiky a slúžili Nemcom ako vojenský lazaret a ako kúpele pre ženy nacistov. Minerálne vody sú svojou podstatou veľmi zriedené roztoky rôznych solí. Všetky pramene Františkových Lázní sú studené, vyvierajú z hĺbky zeme viac ako 100 metrov. Pramene sa nazývajú napríklad: Glauberovy, Luční, Železnatý, Nový, Františkův, tiež k inhaláciám určený prameň Solný a Adlerův, kú kúpeľom určený prameň Kostelní, Adler. Až do roku 1850 boli Františkovy Lázně kolóniou mesta Cheb, v tom roku sa osamostatnili a v roku 1865 boli povýšené na mesto cisárskym rozhodnutím.

Dvořák, Stejskal a Winter (1978) popisujú históriu Karlových Varov, ktoré vďaka práve cisárovi a kráľovi Karlu IV. za svoje založenie. Samozrejme ale už dávno pred jeho vládou boli horúce pramene známe a obľúbené v svojom okolí u domáceho okolitého obyvateľstva. Miesta výskytu prameňov boli však dosť ťažko prístupné a ležali bokom od vtedy najčastejších komunikácií, tzv. obchodných ciest. I cez to všetko však horúce pramene privádzali najmä v zime lovcov rýb na rieke Ohři a lovcov zveri i do týchto málo prístupných končín k horúcim prameňom. Stredovek dlhé obdobie neprial kúpeľníctvu, tento postoj bol ovplyvnený cirkevným názorom, že choroby sú trest boží. Až vzdelaný panovník Karel IV. Napravil pohľad na liečivé pramene a kúpeľníctvo a bol zakladateľom tohto kúpeľného mesta. Postupne mesto Karlovy Vary dostalo rôzne privilégia a uznanie či práva. Postupne sa vyrovnávali iným kráľovským mestám, boli im udeľované i zvláštne milosti. Negatívny zásah do rozvoja kúpeľov Karlovy Vary priniesol prvý obrovský mohutný požiar v roku 1604. Taktiež sa tu striedali už pred týmto požiarom občasné pohromy. Najväčšie škody však zapríčinili

udalosti rôznych vojen, najmä tridsaťročná vojna. Dôsledok tridsaťročnej vojny bol aj obrovský pokles počtu obyvateľstva. Koncom 17. storočia prichádza k trvalejšiemu obratu a postupne nastáva obdobie prosperity kúpeľného mesta, rozkvet karlovarských remesiel, celkový rozvoj mesta vrátane vzniku nových ulíc, domov a stavieb. Postupne s týmito zmenami opätovne vzrastá aj počet obyvateľov. V roku 1711 a 1712 navštívil Karlovy Vary so svojou družinou ruský cár Peter I. Návšteva tohto mocného panovníka mala pre mesto obrovský význam. Vzrástol záujem o Karlove Vary v ruskom i poľskom prostredí. Spoločnosť v tomto kúpeľnom meste sa razom zmenila na medzinárodnú. Mesto dostávalo množstvo darov v jeho prospech, získalo rôzne privilégia a na pôde mesta sa organizovali i politické schôdzky. Mesto dostalo ochranu pred epidémiami, tým bolo ušetrené i pred morovou epidémiou v roku 1713. Bolo to i vďaka výborným hygienickým opatreniam. Ďalší obrovský požiar v roku 1759 vznikol v dome na Tržišti, v dome, kde často počas svojich pobytov v Karlových Varech býval Goethe. Tento požiar zničil podľa záznamov z tej doby 224 domov, vtedajšie dve tretiny mesta vrátane radnice a mestskej veže. Pomerne rýchlo sa však mesto spamätalo z požiaru a nová výstavba sa orientovala už na pohodlie návštevníkov. Vyrástlo slohovo takmer jednotné barokové mesto zasadené do krásneho prírodného rámca. Nový rozmer liečby priniesol mestu aj karlovarský rodák Dr. David Becher (1725-1792), ktorý presadzoval aj nové metódy a liečebné postupy. Urobil aj nové minerálne rozbory prameňov. Prikazoval pohyb a prechádzky v každom počasí. Pítie liečivej vody presadzoval priamo u prameňa a z tohto titulu sa stavali sály a prechádzkové trasy pre návštevníkov. Kúpeľné mesto navštívilo nespočetné množstvo významných osobností, napr. nezabudnuteľný zážitok z návštevy Ludwiga van Beethovena v roku 1812. Množstvo básnikov a iných osobností navštevovalo toto kúpeľné mesto viac krát a opakovane. Z priemyselných odvetví sa najviac rozvinulo odvetvie porcelánového priemyslu. Karlovy Vary oplývajú nespočetným množstvom prírodných, kultúrnych a historických pamiatok. Termálna voda s obsahom minerálnych látok je svojím zložením súčasne kyselkou.

Ako uvádza Hensel et. al. (1951) práve kúpeľná liečba sa môže zaradiť medzi najstaršie spôsoby liečenia, ktoré človek začal už od dávnych dôb skúšať a používať. V najstarších dobách sa ľudia kúpali priamo v prírodných výveroch či prameňoch. Zo

začiatku si ich len prírodne upravil podľa svojich možností aby sa v nich dalo okúpať. Neskôr ich začal upravovať a prestavovať už dôslednejšie a začal budovať zariadenia, či už kúpeľné a postupne aj ubytovacie. V týchto časoch sa už kúpele stávali predmetom podnikania, strediskami kultúrneho i spoločenského života a prestávali byť pre obyčajných ľudí voľne a zdarma prístupné. Liečivé účinky sa vždy usudzovali a stanovovali podľa vlastností vody či bahna. Pre balneoterapiu je základom poznanie prírodných liečivých zdrojov. Práve balneografia Slovenska obsahuje všetky dôležité poznatky a údaje o prírodných liečivých zdrojoch, má prehľad o množstve a kvalite či možnostiach použitia a aplikácie pre účely liečenia. V balneologii pod prírodnými liečivými zdrojmi chápeme liečivé vody, bahná a plyny.

Hansko et. al. (1961) uvádzajú, že piešťanské kúpele sú veľmi zdraviu prospešné, čo hovorí aj nápis *Saluberrimae Pistinienses thermae* na priečelí Kolonádového mosta. Tento nápis víta každého návštevníka pred tým, kým vstúpi na Kúpeľný ostrov v Piešťanoch. Takisto je symbolom a chýrnym erbom Piešťan muž lámajúci barlu na kolene. Je tomu tak už oddávna, hoci tento erb im nebol udelený žiadnym panovníkom. Práve podľa erbu sú Piešťany známe v celom svete. Meno kúpeľného mesta Piešťany je vlastne odvodené od slova piesok. Ľudia sa tu od dávnych čias kúpali na prírodných a piesočnatých jamách na brehoch rieky Váhu. Už v tých časoch si cenili práve liečivý účinok. Piešťany vznikli z poddanskej osady s pôvodným názvom Pescan. Vystriedal sa tu celý rad feudálov a kapitalistov čoby majiteľov, napr. Matúš Čák-Trenčiansky či nájomca Alexander Winter. Tiež kolujú viaceré povesti o objavení liečivých prameňov, no žiadna povesť nie je historicky podložená že by bola overiteľná. Jednou z povestí, ktorá je najviac rozšírená je povesť o pávovi, ktorému sa pri bahnení na brehu Váhu v teplej vode, kde vystupovali biele pary, postupne vyliečila chorá noha. Prvý historicky podložený písomný doklad o piešťanských liečivých prameňoch sa nám dochoval z roku 1505. Veľké škody kúpeľnému mestu spôsobili turecké vpády. Obyvatelia Piešťan boli zväčša remeselníci a roľníci. Prácu mu strpčovala nadvláda zemepánov ale tiež prírodné živly. Práve rieka Váh sa často rozvodnila, zaplavovala obrobené polia a menila svoje koryto rieky. Piešťany neobišla ani veľká povodeň v roku 1813, zvalila 355 domov a boli aj značné obete na životoch

ľudí. Tiež Piešťany neobišla ani cholera v roku 1830, kedy zomrelo 387 ľudí za pár mesiacov. Nová etapa nastala v roku 1889 kedy kúpele získala do prenájmu firma Alexandra Wintera. Kúpele boli zmodernizované a zväčšené za účelom prinášania väčších ziskov, bola postavená Kúpeľná dvorana, hotel Royal, dnešný liečebný dom Slovan, kúpele Irma a Thermia Palace. Počas prvej svetovej vojny sa kúpeľné mestečko zmenilo na vojenský tábor, kde sa liečili chorí a ranení vojaci. Pro Patria bola vybudovaná pre ťažko ranených vojakov. Významnou stavbou bol v roku 1929 hotel Excelsior a Eden a Kolonádový post, ktorý bol postavený v roku 1932. Obdobie druhej svetovej vojny bolo smutným obdobím Piešťan, bol prerušený aj tradičný zvyk a nehrala ani kúpeľná kapela. Pri ústupe fašistov vojská zničili v roku 1945 symbolický Kolonádový most - pýchu Kúpeľného ostrova. Po vojne kúpele zveľadili a začali opäť slúžiť ľudu. Taktiež sa objavili a sprevádzkovali nové termálne liečivé pramene a bahná. V roku 1956 bol uvedený do prevádzky aj známy Kolonádový most. Piešťany prešli plánom výstavby so zameraním vyslovene na kúpeľné a liečebné účely zdravotníckych zariadení pre obyvateľov. Boli vybudované kiná, rozvíja sa kultúrny a spoločenský život. Kúpeľné mesto sa stalo svetoznáme práve svojimi sadrovo-sírnymi termálnymi liečivými prameňmi a tiež sírnym liečivým termálnym bahnom. Piešťanské termálne pramene vznikli sopečnou činnosťou. Práve piešťanské bahno patrí medzi najznámejšie na celom svete a vyniká svojimi vlastnosťami, či už fyzikálnymi, chemickými ale i biologickými a rádiobiologickými. Bahno je ocel'ovomodrej až čiernej farby, maslovitej a mazľavej konzistencie so zápachom sírovodíku. Vlastne sa jedná o usadeninu rieky Váh, po tisíce rokov sa koncentroval v mieste termálnych prameňov a pôsobením sírnej vody a rôznych baktérií sa premenil na liečivé bahno. Hlavné indikácie v kúpeľoch vhodné pri zložení termálnej liečivej vody a bahna sú reumatické choroby – formy zápalové a degeneratívne, dna, obrny, kožné a ženské choroby, stavy po úrazoch a zlomeninách – liečenia po ortopedických operáciách a choroby nervové.

Šípoš et al. (1979) popisujú prírodné krásy krajiny a množstvo prírodných liečivých zdrojov ktorými celé územie oplýva. Od juhu našu krásnu krajinu ohraničujú vody rieky Dunaj a na severe sa týčia štíty Vysokých Tatier. Celá krajina je ako keby posiatá vývermi minerálnych liečivých a termálnych prameňov. Pri týchto žriedlach

oddávna ľudia stavali kúpeľné zariadenia a celé kúpeľné mestá s cieľom navrátiť ľuďom pomocou liečivých vôd zdravie. Slovensko na svojom pomerne malom území oplýva rôznorodými prírodnými liečivými a minerálnymi prameňmi s priaznivými klimatickými podmienkami predurčenými práve k liečbe a znovuzískaniu strateného zdravia. Podľa rôzneho zloženia prírodných liečivých prameňov boli v rôznych kúpeľných mestách na Slovensku vytvorené priaznivé podmienky na liečbu rôznych indikovaných ochorení u ľudí a jednotlivé kúpeľné mestá ako Piešťany, Trenčianske Teplice, Sklené Teplice, Korytnica, Sliač, Nimnica a ďalšie sa podľa toho indikačne zamerali pri liečbe.

Hořejší a Havran (1987) uvádzajú, že prírodných a liečivých zdrojov naša krajina naozaj oplýva nespočetným množstvom. Hoci naša krajina nepatrí svojou veľkosťou medzi veľké krajiny, práve naopak, je malá, konkurovať jej v tomto smere však môže ozaj len málokto. Na našom území sa nachádza veľké množstvo minerálnych liečivých prameňov a nachádzajú sa tu ložiská kvalitného bahna, slatín či rašelin. Od kúpeľov sa oddávna očakáva najmä naplnenie ich poslania a to: napomáhajú vyliečeniu, doliečeniu po chorobách a poúrazových stavoch, upevňujú zdravie a rozvíjajú fyzickú či duševnú zdatnosť, posilňujú, udržiavajú a predlžujú fyzickú aktivitu človeka, zabraňujú zhoršovaniu chronických ochorení, recidív a komplikácií, odvracajú pracovnú neschopnosť človeka a urýchľujú návrat do práce po chorobách, operáciách či úrazoch, prispievajú pozitívne k predlžovaniu života človeka, oddiaľujú u ľudí procesy starnutia. Prinavracieť silu, zdravie bolo poslaním kúpeľov od dávna všade na svete. Práve v našich kúpeľoch sa liečba zameriava práve na tie choroby, ktoré človeka vyradujú z aktívneho pracovného života, pre ktoré sa ľudia stávajú invalidnými či ich dokonca ohrozujú vysokou a predčasnou úmrtnosťou. Čoraz častejšie sa v kúpeľoch liečia mladší ľudia v produktívnom veku, nakoľko choroby mladších ľudí na celom svete čoraz častejšie postihujú ešte v pracovnom produktívnom veku.

Šípoš a Ondrejko (1989) uvádzajú aká je rozmanitá a krásna krajina Slovenska. Prírodné žriedla považujú za veľmi vzácne dary našej Zeme. Práve Trenčianske Teplice boli v minulosti a patria aj v súčasnosti medzi významné kúpeľné mestá na Slovensku, ktoré sa zameriavajú najmä na liečbu chorôb pohybového

ústrojenstva. Kvalitou a zložením prírodných liečivých zdrojov sa začleňujú medzi protireumatické európske kúpele. Polohou sa nachádza toto kúpeľné mestečko v nádhernom malebnom údolí a týmto údolím tečie potok Teplička. Práve cez náplavy Tepličky vytryskli teplé pramene obdivuhodné svojim liečebným zložením. Práve rieka Teplička a poddanská obec Teplá za dávnych čias boli známe termálnymi jazierkami. V neskoršom období až v polovici 16. storočia bola spomenutá prvá literárna správa o Trenčianskych Tepliciach. Kúpeľné mestečko za svojej histórie navštívilo množstvo významných osobností, cisárov, kráľov i cárov. Medzi najznámejších uhorských šľachticov sa zaraďuje Pálffy, Zichy, Csáky a množstvo ďalších známych osobností.

Seékely a Kollár (1994) uvádzajú, že vodstvo Slovenska má okrem hospodárskeho i rekreačný význam. Slovensko je bohatou krajinou okrem iného na prírodné minerálne pramene. Množstvo týchto prameňov je aj termálnych s balneologickými účinkami. Najmä výdatnosť liečivých minerálnych prameňov a tiež ich široká sieť napomohla k tomu, že bolo možné postaviť svetu známe kúpeľné mestá ako Trenčianske Teplice, Turčianske a Sklené teplice, Bardejov, Piešťany, Bojnice atď. a zabezpečiť ich rozvoj.

Plesník et. al. (1989) popisujú územie Slovenska ako neobyčajne bohaté na termálne a minerálne vody. Pestrosť a bohatosť minerálnych vôd Slovenska vznikla jeho geologickým zložením, vulkanickou činnosťou, existenciou zlomov a členitosťou reliéfu. Najznámejšie minerálne vody ako Baldovská, Budišská, Korytnica, Salvator, Santovská, Slatinská, Brusnianka sú vhodné na liečebné či bežné pitie pre väčšinu ľudí. Ďalej uvádzajú kde ležia slovenské kúpele ako Bardejovské kúpele, Bojnice, Brusno, Číž, Dudince, Korytnica, Kováčová, Lúčky, Piešťany Rajecké Teplice, Smrdáky, Trenčianske a Turčianske Teplice, aká liečivá voda sa v nich nachádza, akého zloženia liečivá voda je a ktoré choroby sa v týchto kúpeľoch liečia.

Šmíd et. al. (1989) opisujú krásy krajiny. Na sever od Chebu ležia Františkovy Lázně, ktoré sú preslávené liečbou ženských, srdečných a cievnych ochorení. Architektúra tohto kúpeľného mesta si zachovala empírový ráz a bolo vyhlásené ako pamiatková rezervácia. Príroda okolia Chebu je taktiež prírodnou chránenou rezerváciou, nachádza sa tu Komorní hůrka, vyhasnutá sopka.

Balbín (1986) uvádza, že česká zem nie je ochudobnená o prírodné kúpele, naopak je s nimi bohato obdarovaná. Dôležité sú podľa Balbína Teplické a Karlovarské, v Tepliciach vyviera voda veľmi horúca i tak je v porovnaní s Karlovarskou menej teplá. Karlovarská je horúca natoľko, že ľudia ju musia ochladzovať, aby sa dala využívať ako liečebná voda pre ľudí. Bez predošlého ochladenia vody z prameňa by došlo k popáleninám či obareninám na koži.

Mulík (1981) popisuje význam vody pre človeka. Už od dávnych čias si ju človek vážil a uvedomoval si jej dôležitosť pre život. Ľudia si od nepamäti uvedomovali nielen potrebu pitnej a úžitkovej vody ale aj liečivé účinky minerálnych vôd s vysokým obsahom minerálnych látok rozpustenými v tejto vode. Z poznatkov, ktoré ľudia získavali o liečivých prameňoch sa postupnom času vyvinula potreba budovania kúpeľnej liečby pre človeka. Kúpeľná liečba už nebola určená len na prirodzenú potrebu očisty človeka. Postupom času sa stále viac zameriavala na ľudské zdravie a cielené ozdravovacie procedúry. Objavovali sa stále viac možnosti pri ozdravovaní človeka a to pitnými kúrami, balneológiou a balneoterapiou, hydroterapiou.

1.2 Legislatívny podklad a základná terminológia

V Českej republike je legislatívnym podkladom zákon č. 164/2001 o prírodných liečivých zdrojích, zdrojích prírodných minerálných vod, prírodných liečebných lázních a lázeňských miestech a o zmene některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon).

Zákon č. 164/2001 o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon) v § 2, 25 a 27 vymedzuje základné pojmy:

Prírodným liečivým zdrojom je prirodzene sa vyskytujúca minerálna voda, plyn alebo peloid, ktoré majú vlastnosť vhodnú pre liečebné využitie, a o tomto zdroju je vydané osvedčenie podľa tohto zákona.

Peloidom sa rozumie rašelina, slatina alebo bahno.

Minerálnou vodou pre liečebné využitie sa rozumie prirodzene sa vyskytujúca podzemná voda pôvodnej čistoty s obsahom rozpustených pevných látok najmenej 1 g/l alebo s obsahom najmenej 1 g/l rozpusteného oxidu uhličitého alebo s obsahom iného pre zdravie významného chemického prvku alebo ktorá má u výveru prirodzenú teplotu vyššiu ako 20°C alebo radioaktivitu radonu nad 1,5 kBq/l.

Zdrojom prírodnej minerálnej vody je prirodzene sa vyskytujúca podzemná voda pôvodnej čistoty, stáleho zloženia a vlastností, ktorá má z hľadiska výživy fyziologické účinky dané obsahom minerálnych látok, stopových prvkov alebo iných súčastí, ktoré umožňujú jej použitie ako potraviny a k výrobe balených minerálnych vôd, a o tomto zdroju bolo vydané osvedčenie podľa tohto zákona.

Prírodnými liečebnými kúpeľmi sa rozumie súbor zdravotníckych a iných súvisiacich zariadení slúžiacich k poskytovaniu kúpeľnej starostlivosti stanovený za prírodné liečebné kúpele podľa tohto zákona.

Kúpeľným miestom sa rozumie územie alebo časť územia obce alebo viacerých obcí, v ktorom sa nachádzajú prírodné liečebné kúpele, stanovené za kúpeľné miesto podľa tohto zákona.

Za prírodné liečebné kúpele sa dá stanoviť súbor zdravotníckych a iných zariadení, ktoré majú slúžiť k poskytovaniu kúpeľnej starostlivosti na území so stavom životného prostredia odpovedajúcim požiadavkám kúpeľnej starostlivosti, pokiaľ sa na tomto území alebo v jeho blízkosti nachádza prírodný liečivý zdroj alebo toto územie má klimatické podmienky priaznivé k liečeniu.

Zdravotnícke zariadenia, ktoré poskytujú kúpeľnú starostlivosť, sú povinné na základe priebežne robených klimatických meraní každých 5 rokov predložiť ministerstvu správu o stave klimatických podmienok v mieste prírodných liečebných kúpeľov. V prípade prírodných liečebných kúpeľov využívajúcich klimatické podmienky priaznivé k liečeniu musí správa obsahovať i zhodnotenie ďalšej využiteľnosti týchto podmienok pre klimatickú kúpeľnú liečbu. Pokiaľ je v prírodných liečebných kúpeľoch viac zdravotníckych zariadení poskytujúcich kúpeľnú starostlivosť, môžu sa dohodnúť na predložení spoločnej správy.

V Slovenskej republike je legislatívnym podkladom zákon č. 538/2005 o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 538/2005 o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v § 2 vymedzuje základné pojmy:

Minerálna voda je podzemná voda s originálnym pôvodom akumulovaná v prírodnom prostredí, vyvierajúca na zemský povrch z jednej alebo viacerých prirodzených alebo umelých výstupných ciest, ktorá sa odlišuje od inej podzemnej vody najmä

- a) svojím pôvodom,
- b) obsahom stopových prvkov,
- c) obsahom a charakterom celkových rozpustených tuhých látok presahujúcich 1 000 mg.l⁻¹ alebo obsahom rozpustených plyných látok presahujúcich 1 000 mg.l⁻¹ oxidu uhličitého, alebo najmenej 1 mg.l⁻¹ sulfánu, alebo
- d) minimálnou teplotou vody v mieste výveru 20 °C.

Prírodná liečivá voda je minerálna voda, ktorá pre svoje zloženie vhodná na liečenie bola uznaná podľa tohto zákona.

Prírodný liečivý zdroj na účely tohto zákona je zdroj minerálnej vody, z ktorého voda bola uznaná za prírodnú liečivú vodu podľa tohto zákona.

Prírodná minerálna voda je mikrobiologicky bezchybná podzemná voda vyvierajúca na zemský povrch z jednej alebo viacerých prirodzených alebo umelých výstupných ciest, ktorá spĺňa kvalitatívne požiadavky podľa osobitného predpisu a bola uznaná podľa tohto zákona. Je určená na použitie ako potravina a na výrobu balených prírodných minerálnych vôd. Od obvyčajnej pitnej vody sa odlišuje charakteristickým pôvodným obsahom minerálov, stopových prvkov alebo ich častí, ako aj fyziologickým účinkom a jej pôvodným stavom.

Prírodný minerálny zdroj je zdroj minerálnej vody, z ktorého bola voda uznaná za prírodnú minerálnu vodu podľa tohto zákona.

Klimatické podmienky vhodné na liečenie sú vonkajšie klimatické ukazovatele a kvalita ovzdušia a mikroklimatické podmienky prírodných podzemných priestorov, ktoré spôsobujú priaznivé zmeny reaktivity alebo iných fyziologických funkcií a biologických funkcií ľudského organizmu, uznané podľa tohto zákona.

Peloidy sú prírodné látky, ktoré vznikli kombináciou geologických, chemických, fyzikálnych, biologických a mikrobiologických procesov a ktoré sa po úprave môžu používať na terapeutické účely ako zdravotnícke pomôcky.

Prírodné liečivé soli a plyny sú prírodné látky, ktoré sú obsiahnuté v prírodných liečivých vodách a iných prírodných zdrojoch a môžu sa používať na terapeutické účely ako zdravotnícke pomôcky.

Kúpeľné miesto je územie obce alebo časť územia obce, na ktorom sa nachádzajú prírodné liečivé zdroje, prírodné liečebné kúpele, kúpeľné liečebne a iné zariadenia potrebné na vykonávanie kúpeľnej starostlivosti a ktoré je uznané podľa tohto zákona.

Prírodné liečebné kúpele sú viac ako jedno zdravotnícke zariadenie, v ktorých sa poskytuje zdravotná starostlivosť na stabilizáciu zdravotného stavu, regeneráciu zdravia alebo prevenciu chorôb a ktoré využívajú prírodné liečivé vody alebo klimatické podmienky vhodné na liečenie uznané podľa tohto zákona na poskytovanie zdravotnej starostlivosti.

Kúpeľná liečebňa je samostatné zdravotnícke zariadenie, v ktorom sa poskytuje zdravotná starostlivosť na stabilizáciu zdravotného stavu, regeneráciu zdravia alebo

prevenciu chorôb a ktoré využíva prírodné liečivé vody alebo klimatické podmienky vhodné na liečenie uznané podľa tohto zákona na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Prírodné klimatické kúpele sú prírodné liečebné kúpele, ktoré využívajú na poskytovanie zdravotnej starostlivosti klimatické podmienky vhodné na liečenie uznané podľa tohto zákona.

Kúpeľná starostlivosť je zdravotná starostlivosť poskytovaná v prírodných liečebných kúpeľoch a kúpeľných liečebniach.

2 METODIKA A VÝBER CIEĽOVÝCH SKUPÍN

Pri spracovaní diplomovej práce boli použité metódy analýzy, syntézy a komparácie:

- analýza – rozklad na jednoduchšie prvky, rozbor, opak syntézy,
- syntéza – spojenie, zjednotenie, opak analýzy,
- komparácia – porovnávanie, prirovnávanie.

Pri napĺňaní cieľov diplomovej práce bol v rámci výskumnej metodiky použitý metodologický prístup a boli použité konkrétne metódy a postupy:

Metóda analýzy bola použitá pri charakterizovaní 4 vybraných skupín českých a slovenských kúpeľných miest Piešťany a Karlovy Vary, Dudince a Luhačovice, Rajecké Teplice a Františkovy Lázně, Turčianske Teplice a Mariánské Lázně. Získané informácie boli podrobené čiastočnej analýze a čiastočne prispeli ku konkrétnemu návrhu na riešenie danej problematiky.

Metóda analýzy bola použitá aj pri prieskume realizovanom pomocou dotazníkovej metódy, kedy bolo oslovených 250 respondentov, z toho 125 respondentov z radov obyvateľov mesta Bratislavy a 125 respondentov z radov obyvateľov mesta Prahy. Získané informácie boli podrobené čiastočnej analýze, vyhodnotenú a čiastočne prispeli ku konkrétnemu návrhu na riešenie danej problematiky.

Metóda syntézy bola použitá pri riešení problematiky spájaním poznatkov z literatúry, webových stránok so získanými poznatkami s použitím prvku, čo ich spája, čo majú spoločné.

Metóda komparácie bola použitá pri porovnávaní 4 vybraných skupín českých a slovenských kúpeľných miest Piešťany a Karlovy Vary, Dudince a Luhačovice, Rajecké Teplice a Františkovy Lázně, Turčianske Teplice a Mariánské Lázně. Boli porovnávané rozdiely medzi jednotlivých kúpeľnými mestami v skupine (v čom sa líšia), a porovnávalo sa i to, čo tieto kúpeľné mestá v skupine spája (čo majú spoločné).

Metóda komparácie bola použitá aj pri prieskume realizovanom pomocou dotazníkovej metódy, kedy bolo oslovených 250 respondentov, z toho 125 respondentov z radov obyvateľov mesta Bratislavy a 125 respondentov z radov obyvateľov mesta Prahy. Porovnávaním odpovedí respondentov zoradených či už podľa vekových kategórií, pohlavia, vzdelania sa dosiahli preukazné výsledky, ktoré prispeli čiastočne ku konkrétnemu návrhu na riešenie danej problematiky. Komparáciou sa porovnali odpovede a názory jednotlivých ľudí.

Pri realizácii tejto práce bolo jednou z časovo najnáročnejších činností práve získavanie potrebných údajov a informácií pre možné porovnávanie cieľových skupín. Práve snaha o zhromažďovanie porovnateľných údajov, ktorými by bolo možné matematicky či graficky vyjadriť a interpretovať rôzne skutočnosti, sa stretla s problémom nedostatku zdrojov porovnateľných dát a údajov. Bolo potrebné porovnať určité dáta k určitým dátumom a rôzne zariadenia či inštitúcie v oblasti kúpeľníctva disponovali rozdielnymi údajmi zväčša len uverejnenými na ich webových sídlach. Pri snahe o získanie ďalších porovnateľných údajov bola zo strany niektorých inštitúcií a zariadení vyjadrená výslovná neochota poskytnúť údaje. Ďalším veľkým problémom bolo to, že už aj tak ťažko získané či uverejnené údaje boli časovo nekompaktné, zastarané a v súčasnej dobe už neaktuálne. V získaných údajoch vznikali obrovské rozdiely či už časové, priestorové ako počty lôžok pre pacientov, počty prevádzkovaných zariadení, počty samoplatcov či celkovo počty kúpeľných hostí.

V rámci možného porovnávanania sú už v základnej legislatíve Českej republiky (zákon č. 164/2001 o prírodných liečivých zdrojoch, zdrojoch prírodných minerálnych vod, prírodných liečebných lázní a lázeňských miestach a o zmene niektorých súvisiacich zákonov (lázeňský zákon) a Slovenskej republiky (zákon č. 538/2005 o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov) rozdiely v základnej terminológii, v uvedených zákonoch sú rozdielne definované základné pojmy. S týmto rozdielnym definovaním už základných pojmov v legislatíve oboch krajín súvisí i zložitost' a nejednotnosť v možnom konkrétnom porovnávaní.

2.1 Výber a charakteristika cieľových skupín českých a slovenských kúpeľov

Vo výsledkoch práce sa popisuje pri vybraných štyroch cieľových skupinách historický vývoj vybraného kúpeľného mesta, prírodné podmienky ktoré malo vybrané kúpeľné mesto pre vznik samotných kúpeľov. Ďalej sa zameriava na indikácie kúpeľnej liečby a úroveň liečebných procedúr a poskytovaných služieb v oblasti kúpeľníctva vo vybraných slovenských kúpeľných mestách a porovnáva ich voči vybraným českým kúpeľným mestám.

2.1.1 Piešťany a Karlovy Vary

Piešťany /Historický vývoj

Názov Piešťany vznikol z názvu Pescan ktorého základ slova je piesok, nakoľko prvé osídlenia tejto oblasti boli v blízkosti piesočných brehov rieky Váh. Z roku 1113 pochádza aj prvá písomná zmienka o Piešťanoch. Okolie kúpeľov ponúka možnosti športového vyžitia, ako aj v oblasti kultúrneho a spoločenského života. Kúpeľný ostrov disponuje 9 jamkovým golfovým ihriskom, nachádzajú sa tu dva 5 hviezdikové hotely a počas prechádzky hostia môžu v okolí vyskúšať množstvo reštaurácií a kaviarní. Piešťany sú svetoznáme najmä vďaka ich liečivým prameňom a procedúram ktoré ponúkajú. Symbolom Piešťan je postava muža čo láme barlu, ktorý symbolizuje prínos kúpeľov pri liečbe reumatizmu a pohybového ústrojenstva.

Piešťany /Prírodné liečivé zdroje

Unikátne sírové bahno a termálna liečivá voda bola základom pre vznik Piešťanských kúpeľov táto tradícia je staršia ako 200 rokov. Za prírodné liečivé bohatstvo Piešťan sa považuje jeho sírnaté bahno, ktoré bolo prvýkrát zdokumentované

lekármi v 14. storočí. Toto bahno je unikátny peloid a má významné fungicídne vlastnosti. Bahno sa podľa tradičnej technológie ktorá pozostáva z mnohých biologických a chemických spracúva aby dosiahlo optimálnych lekárskeho účinkov. Bahno chladne 4 krát pomalšie ako voda pri nanášaní má teplotu 45°C, pôsobí protizápalovo, znižuje opuchy a svalové napätie, zlepšuje motoriku, vyživuje chrupavky a spomaľuje úbytok elastínu a kolagénu. Piešťanská termálna voda tu dosahuje teploty 67°C až 69°C vyviera z hĺbky 2 kilometre a denne jej vyvrie až 3 milióny litrov, je bohatá na sírovodík a ostatné plyny. Za prírodné liečivé zdroje sú vyhlásené vrty: Hynie (vrt V-4a), Torkoš (V-8), Scherer (V-9), Crato (V-10), studňa Trajan, Cmunt (V-1), Beethoven (V-7), Slovan (PS-1), Slovák (PS-4), Sláv (PS-2), Slovien (PS-3) a vrt vo Vojenskom liečebnom ústave (VLÚ-1).

Piešťany / Indikácie kúpeľnej liečby

Kúpele sa špecializujú na liečbu a prevenciu reumatizmu a iných ochorení pohybového ústrojenstva. Špecializovaní lekári sa venujú regenerácii poškodených chrupaviek, zlepšovaniu ohybnosti kĺbov ale aj imunitnému systému. Medzi najčastejšie indikácie patria reumatické zápalové ochorenia, Bechterevova choroba, reumatoidná artritída, reumatizmus mäkkých tkanív, stavy po infekčných artritídach, degeneratívne nezápalové reumatické ochorenia, artrózy, koxartrózy, organické nervové ochorenia (ischias), skolióza, rôzne ortopedické poruchy, choroby z povolania.

Piešťany / Liečebné procedúry

Piešťany ponúkajú svojim pacientom rôzne ozdravujúce procedúry ako: komplexné zdravotné vyšetrenie, balneoterapiu, elektroliečbu a vodoliečbu, hydromasáže, podvodné masáže, šľapací kúpeľ, perličkové kúpele, zdravotné masáže, reflexná segmentová a väzivová masáž, reflexná masáž chodidiel, manuálna lymfodrenáž, interferenčný prúd, diadynamické prúdy, magnetoterapia, ultrazvukové terapie galvanizácia, štvorkomorový galvanický kúpeľ, suchý uhličitý kúpeľ, injekcie prírodného plynného CO₂ a individuálne poradenstvo v oblasti výživy a ďalšie. Liečebné a ozdravujúce procedúry sa priebežne podľa potrieb a indikácií pacientov počas roka dopĺňajú.

Karlovy Vary/Historický vývoj

Už v roku 1401 kráľ Václav IV Karlovým Varom pridelil všetky mestské výsady, v meste sa dokonca nemohli nosiť žiadne zbrane čo bolo na toto obdobie veľmi nezvyčajné. V roku 1480 boli Karlove Vary ako jediné v Českej republike uverejnené v prvej balneologickej príručke. Karlove Vary majú ako kúpeľne mesto bohatú históriu, sú jedinečne pre svoju minerálnu vodu. Mesto bolo založené Karolom IV v 14. storočí po tom ako pramene objavila jeho družina. Už v 16. storočí sa kúpele tešia nebývalej obľúbenosti u šľachty a bohatých mešťanoch. Bohužiaľ z tejto doby sa po mnohých prírodných katastrofách a vojnových konfliktoch nezachovalo veľa budov. Väčšina z historických budov pochádza z 18. a 19. storočia. Toto obdobie sa taktiež nazýva ako obdobie hojnosti pre Karlove Vary. Za svoju popularitu Karlovy Vary v mnohom vďaka slávnej Bechrovke, bylinnému likéru často označovanému ako ďalší prameň, minerálnej vode Mattoni a karlovarským oplátkam či Moserovu kryštálu.

Karlovy Vary/Prírodné liečivé zdroje

Minerálna voda vyviera z hĺbky 2,5 kilometra a pre pacientov je sprístupnená v 15-tich prameňoch. Každý jednotlivý prameň má svoje špecifické vlastnosti a rozličné minerálne využitie. Ich mená sú: Vřídlo, Hadí pramen, Pramen Karla IV, Dolní zámecký pramen, Tržní pramen, Skalní pramen, Sadový pramen, Železnatý pramen, Pramen Libuše, Pramen Rusalka, Pramen Štěpánka, Horní zámecký pramen, Pramen knížete Václava, Pramen Dorotka, Pramen Svoboda, Mlýnský pramen. V týchto prameňoch sa nachádza viac ako 40 minerálnych prvkov dôležitých a prospešných pre ľudský organizmus. Po chemickej stránke patria karlovarské pramene medzi natrium-bikarbonát-sulfátové termálne kyselky s celkovou mineralizáciou okolo 6,4 g/l a obsahom medzi 560 - 980 mg/l. Minerálne prírodné liečivé vody sú si základným zložením podobné, avšak pre rozdielnu teplotu a iný obsah kyslíčniku uhličitého majú rozličné účinky. Chladnejšie pramene majú obvykle ľahko preháňavý účinok, teplejšie pramene majú tlmivý vplyv, spomaľujú vylučovanie žlče a žalúdočných štiav. Táto voda bola svojimi priaznivými účinkami známa už v stredoveku. Jej zloženie sa od tých čias takmer nezmenilo. Preto aj dodnes je využívaná pri liečbe a poruchách tráviaceho traktu aj pri čistení organizmu.

Karlovy Vary/ Indikácie kúpeľnej liečby

Minerálne pramene v Karlových Varech sa využívajú hlavne na liečbu a prevenciu pri chorobách ako sú: žalúdočné problémy, vredové choroby žalúdka a dvanástorníka, infekcie čriev, Crohnova choroba, paradontóza, pooperačné stavy žalúdka a čriev, chronické choroby žlčníka, stavy po transplantáciách, pri cukrovke, problémy z nadváhou a cukrovkou, poruchy metabolizmu. Karlovy Vary sa taktiež zameriavajú na problémy pohybovej sústavy, degeneratívne poruchy chrbtice a veľkých kĺbov.

Karlovy Vary/Liečebné procedúry

Karlovy Vary ponúkajú svojim pacientom rôzne liečebné procedúry ako: pitné kúry, magnetická pulzná terapia, kryoterapia, prístrojová aj ručná lymfodrenáž, cvičenie v bazéne, pneumopunktúra, špeciálne druhy masáží, rašelinový a parafínový zábal, veľké množstvo špecializovaných kúpeľov, elektroterapia, liečba ultrazvukom, magnetoterapia a ďalšie. Liečebné a ozdravujúce procedúry sa priebežne podľa potrieb a indikácií pacientov počas roka dopĺňajú.

2.1.2 Dudince a Luhačovice

Dudince/Historický vývoj

Kúpeľné mesto Dudince sa v histórii Slovenska po prvý raz uvádzajú až v roku 1777. Doktor Wachtel v roku 1859 v balneografii Uhorska spomína 7 prameňov, ktoré vznikli zrejme z usadenín minerálnej vody a boli nájdené na kopčekoch travertínu. Počas minulého storočia kúpele Dudince vlastnil ako svoj majetok knieža Kobueg, ten však o rozvoj mestečka ani prevádzku kúpeľov nejavil záujem a kúpele stagnovali a nerozvíjali sa. V tých časoch dudinské pramene už boli známe ale využívali ich iba domáci a v okolí žijúci ľudia. Práve po znárodnení sa dudinské kúpele začali vzťahovať a budovať a to až po včlenení sa do systému štátnej zdravotnej správy. V roku 1966 sa

úspešne dokončila výstavbu Liečebného domu v Dudinciach. Kúpeľné mestečko sa začalo rýchlo rozvíjať a návštevnosť prudko vzrástla. Dnes môžu Dudince konkurovať iným kúpeľným mestám, ktorých história bola písaná oveľa skôr.

Dudince/Prírodné liečivé zdroje

Dudinská prdfavka – tak ju bez ostychu sami domáci pomenovali, je vysoko kvalitná a mineralizovaná liečivá voda. Výnimočné zloženie minerálnej vody ako aj kombinácia oxidu uhličitého a sírovodíka je predpokladom k správnej a účinnej liečbe rôznych a viacerých chorôb súčasne. Taká voda, ktorá by mala obdobné zloženie ako dudinská minerálna voda už existuje v Európe len vo francúzskom Vichy. Liečivá minerálna voda vyteká aj v kúpeľnom parku v Dudinciach z travertínovej kopy. Liečivá voda sa používa aj ako prevencia pred rôznymi ochoreniami. Dudinská voda napomáha liečiť široké spektrum rôznych ochorení, nakoľko vo vode prítomný oxid uhličitý a sírovodík sa navzájom podporujú keď prenikajú do organizmu človeka. Práve oxid uhličitý silno zvyšuje u človeka prekrvenie kože, čo má výrazný pozitívny vplyv na človeka a tým dochádza k poklesu diastolického aj systolického krvného tlaku. Súčasne tiež dochádza k poklesu srdcovej frekvencie či zlepšeniu vlastností krvi a krvnej plazmy. Kúpeľná liečba sa i vykonáva formou bazénového alebo vaňového kúpeľa, kde sa dostaví maximálny liečivý účinok minerálnej vody vtedy, ak sa kúpeľ absolvuje v pokoji, bez nadbytočných pohybov vo vode. Práve z tohto dôvodu minerálny bazén svojím určením sedacím bazénom. Aj liečebný pobyt by mal byť dostatočne časovo dlhý, aby bol výsledok liečby čo najefektívnejší a účinok termálnej vody pacient čo najviac pocítil na svojom zdraví. Dudinská liečivá voda je svojím zložením prírodná liečivá vysokomineralizovaná voda, uhličitá, hydrogénuhličitanovo-chloridová, sódno-vápenatá, sulfánová, sulfidická so vyšším výskytom fluoridov, lítia, vápnika bóru a hydrogénuhličitanov, slabo kyslá a veľmi nízko termálna, hypotonická.

Dudince/ Indikácie kúpeľnej liečby

Kúpele sa špecializujú na liečbu a prevenciu ochorení obehového ústrojenstva, ochorenia pohybového a kardiovaskulárneho aparátu, ischemickej choroby srdca, stavy po infarktách srdcového svalu, vysokého krvného tlaku, nervové choroby, choroby pohybového ústrojenstva, choroby z povolania a profesionálneho preťaženia, artróza,

skoliózy, koxartróza, reumatoidná artritída, psoriatická artritída, Reiterová choroba s funkčným postihnutím.

Dudince/Liečebné procedúry

Dudince ponúkajú svojim pacientom rôzne liečebné procedúry ako: Ergoterapia, Kneippov šliapací kúpeľ, škótske streky, rôzne druhy inhalácií, magnetoterapia, ultrazvuk, špecializované druhy zábalov, nordic walking, liečba kolagénom, široký okruh masáží. Liečebné a ozdravujúce procedúry sa priebežne podľa potrieb a indikácií pacientov počas roka dopĺňajú.

Luhačovice/Historický vývoj

Kúpeľné mesto Luhačovice vďačia rodu Serenyiovcov za svoj vznik a využitie liečivých minerálnych prameňov. Práve oni boli vlastníkami od tridsiatych rokov 17. storočia až do roku 1945. A najmä vďaka liečivým termálnym prameňom sa začala písať zaujímavejšia história v kúpeľoch Luhačovice. Pôvodne gróf Ondrej dal upraviť na používanie prameň, ktorý vyvieral na povrch zeme a nahlas popritom bublal – práve z tohto bublania vznikol jeho prvý názov Bublavý. Ale v 18. storočí bol tento prameň Bublavý premenovaný podľa iného člena serenyiovského rodu Amanda na prameň Amandku. Moravské kúpeľné mestečko Luhačovice sa nachádza v juhovýchodnej časti Moravy, na rozhraní Valašska a Moravského Slovácka. Tieto kúpele sú najväčšie moravské kúpele s dlhou tradíciou. O liečivých prameňoch sa postupne dozvedali ľudia nielen z okolia ale i z väčších diaľok. Do kúpeľov Luhačovice boli odrazu po ich chýrnom preslávení ľudia ochotní cestovať aj viacero dní. Koncom 18. storočia sa kúpele Luhačovice rozrástli a v tomto období postavili viaceré stavby ako Zámeček, Vincencův dům, Venkovský dům či kaplnku Sv. Alžbety. V roku 1902 sa vybudovala nová železničná trať a začala sa nová etapa kúpeľov, do kúpeľov Luhačovice začali chodiť vlaky priamo z Prahy, Brna a Olomouca a pohodlne a rýchlo privádzali do kúpeľov kúpeľných hostí.

Luhačovice/Prírodné liečivé zdroje

Hlavný prameň pôvodne v roku 1860 premenovali na prameň Vincentka a to podľa mena slávneho grófa Vincenta. Práve Vincentka je najznámejším prameňom

v kúpeľnom mestečku. Vďaka za to najmä skutočnosti, že bol až do roku 1991 jediným tunajším prameňom, ktorý sa plnil do fliaš. Prameň Vincentka sa používa k pitnej liečbe a inhaláciám. Má zvýšený obsah kyseliny boritej, fluoridov a barya. Ďalší liečivý prameň Alioska patrí k prvým objaveným minerálnym prameňom. Pred rokom 1770 bol známy pod menom Luisin prameň či Lesný prameň, alebo tiež Prameň v hore. Je určený k pitnej liečbe predovšetkým pri ochoreniach zažívacích orgánov, ale aj k inhaláciám. Má zvýšený obsah jódu, železa, kyseliny boritej a niektorých stopových prvkov. Využíval sa už od roku 1821. Ďalší liečivý prameň Dr. Šťastného vyviera v okolí Kúpeľného divadla. Tento prameň je pomenovaný po luhačovickom rodákovi MUDr. Františkovi Šťastnom. Má zvýšený obsah kyseliny boritej, je bohatý na fluór, jód, lithium a obsahuje i zvýšené množstvo bárya. Používa sa tiež k pitnej liečbe. Aj ďalší prameň Ottovka vyviera na pravom brehu rieky Hornej Olšavy na úpätí svahu Male Kamenné len o 10 m vyššie ako ostatné pramene. Je v poradí tretím najznámejším prameňom v kúpeľnom mestečku. Tento prameň má zvýšený obsah jódu, železa, kyseliny boritej, vďaka čomu je obľúbených a zdraviu prospešným nápojom vhodným k pitnej liečbe. V kúpeľnom mestečku je obľúbený aj prameň Sv. Jozefa, po dobudovaní vrtu bol premenený na čerpací objekt pre využitie na uhličité kúpanie a k pitnej liečbe v Sanatóriu Miramare. Celkovo tu vyviera 16 hydrouhličitanochloridno- sodných kyseliek a jeden sírny prameň, teplota vody pri vývere sa pohybuje medzi 10 – 12 °C.

Luhačovice/Indikácie kúpeľnej liečby

Kúpele sa špecializujú na liečbu a prevenciu chorôb: onkologické choroby, choroby tráviaceho traktu, choroby dýchacieho ústrojenstva, choroby pohybového aparátu.

Luhačovice/Liečebné procedúry

Luhačovice ponúkajú svojim pacientom rôzne liečebné procedúry ako: rôzne druhy inhalácií, liečba kolagénom, ultrazvuk, špecializované druhy zábalov, široké množstvo masáží. Liečebné a ozdravujúce procedúry sa priebežne podľa potrieb a indikácií pacientov počas roka dopĺňajú.

2.1.3 Rajecké Teplice a Františkovy Lázně

Rajecké Teplice/Historický vývoj

Medzi Malou Fatrou a Martinskými hoľami v údolí riečky Rajčanka na mape z roku 1376 sú označené Thermae, v listine Ľudovíta Veľkého je prvá zachovaná písomná správa o prameňoch liečivej teplej vody pod názvom Villa Tapolcha. V darovacej listine kráľa Vladislava II. pre Štefana Zápoľského z roku 1496 sa kúpele spomínajú pod názvom possessio Thoplycza, čo môže vyjadrovať slovo usadlosť alebo osada. Počiatkom 17. storočia bolo vybudované lietavské panstvo. Tomu patrili termálne pramene i okolie, prvé stavby domov, z ktorých sa vyvinulo dnešné kúpeľné mesto. Stavba kúpeľného domu a hostinca pre zámožných hostí patrila medzi prvé stavby. Pre hostí boli už v tých časoch k dispozícii tri bazénové kúpele. Liečba bola vtedy zameraná na ochrnutie, lámku, opuchliny a rozličné kožné ochorenia. Následná stavba panského domu a koncom 18. storočia nová výstavba kúpeľného mestečka, ktoré s veľkou obľubou využíval i panovníkov palatín Juraj Thurzo (písomný doklad z roku 1604) len prispela k rozvoju mestečka. Po smrti Thurzu sa Lietavské panstvo rozdelilo, to mladým kúpeľom neprosperovalo a začali chátrať a pustnúť. O nový rozkvet kúpeľov Rajecké Teplice sa postaral až barón Ján Kalis, jeden z dedičov lietavského panstva, dal postaviť honosný murovaný dom s väčším počtom izieb. Kúpele v tých časoch boli rozdelené pre šľachtu, mešťanov a ľud, mali tri kryté bazény: Panský, Spoločný a Bedársky. K najkomplexnejšiemu rozvoju kúpeľníctva dochádza v 19. storočí, vtedy sa kúpele stali obľúbeným letoviskom šľachty, vysokej aristokracie a bohatej buržoázie. Vplyvom prvej svetovej vojny návštevnosť kúpeľov však prudko klesla a vtedy známe kúpele sa stali kúpeľmi iba miestneho významu. Po roku 1925 dochádza k budovaniu nových liečebných komplexov ako liečebný ústav Baník a hotely Veľká a Malá Fatra. V roku 1959 získali Rajecké Teplice štatút kúpeľného miesta. Štatút vymedzil územie kúpeľov a zaručil ochranu liečivých prameňov. V novodobej histórii nastáva najväčší rozvoj kúpeľov po 2. svetovej vojne. Až v roku 1989 boli Rajecké Teplice povýšené na mesto.

Rajecké Teplice/Prírodné liečivé zdroje

Prvý opis termálnych liečivých vôd v Rajeckých Tepliciach v roku 1776 urobil Pavol Adami. V roku 1793 Dr. Amadé Kelin, fyzikus Turčianskej stolice, vydal vo Viedni prvú monografiu o Rajeckých Tepliciach. Týmto ho spropagoval v celom Uhorsku. Kúpele vďaka za svoju slávu najmä termálnym prameňom. Termálne pramene majú vysokú teplotu 38°C a tiež vynikajúce liečebné účinky. Rajecké Teplice prešli v posledných rokoch veľkou rekonštrukciou. Tá bola zameraná najmä na skvalitnenie ponúkaných služieb. Ako vôbec prvé kúpele na Slovensku začali práve tu ponúkať wellness. Liečebne sa v kúpeľoch využívajú vývery hydrouhličitanových, vápenato-horčíkových, hypotonických minerálnych vôd, ktoré tu vyúsťujú v piatich prameňoch s teplotami od 37°C do 39°C. Pôvod je pravdepodobne z vápencových a dolomitických súvrství Malej Fatry a vystupujú na tektonickom zlome, ktorý prebieha popri západo-okraji Rajeckej doliny. Pramene vyvierajú z hĺbky asi 1500 metrov. Ďalším prírodným liečivým prostriedkom kúpeľov je rašelina. Významne prispieva ku komplexnej kúpeľnej liečbe a to vzhľadom na indikačné zameranie najmä klíma - veľmi mierna, dosť teplá a mierne vlhká klíma.

Rajecké Teplice/Indikácie kúpeľnej liečby

Prírodné liečivé zdroje, prírodné prostredie a vybavenosť kúpeľov umožňujú, že sa v tu liečia pacienti s chorobami ako: niektoré choroby nervové, choroby pohybových ústrojov a pohybového aparátu, niektoré choroby duševné a choroby z povolania.

Rajecké Teplice/Liečebné procedúry

Rajecké Teplice ponúkajú svojim pacientom rôzne liečebné procedúry ako: vodoliečebné procedúry, široký okruh masáží, bahenné či rašelinové zábaly, magnetoterapia, elektroliečba, inhalácie, parafín, plynové injekcie, pitné kúry. Liečebné a ozdravujúce procedúry sa priebežne podľa potrieb a indikácií pacientov počas roka dopĺňajú.

Františkovy Lázně/Historický vývoj

Zachytenie a rozbor prvého liečivého prameňa dala pred viac ako dvoma storočiami impulz na začatie stavebnej činnosti, ktorá bola citlivo zasadená do okolitej krajiny. Je to vlastne malé mestečko s nízkym počtom obyvateľov, s jedinečným historickým rázom mesta a s veľkými kúpeľmi. Kúpeľné mestečko obklopuje krásna príroda. Od roku 1502 sú zaznamenané v našej histórii prvé písomné zmienky o minerálnych prameňoch v oblasti okolia Františkových Lázní. Rok 1793 bol významný založením vsi cisára Františka a stavbou prvého kúpeľného hotela Loimann Badehaus (Tri ľalie). V roku 1807 sa odohralo premenovanie obce na Kúpele cisára Františka a v roku 1865 boli Františkovy Lázně povýšené na mesto. Rok 1992 bolo mesto vyhlásené za mestskú pamiatkovú rezerváciu. Po vzniku spoločnosti Kúpele Františkovy Lázně a.s. v roku 1992 bolo zahájenie rozsiahlych rekonštrukcií kúpeľných domov. Medzi významných hostí, ktorí navštívili kúpele patria napr.: J.W. Goethe, František I., rakúsky cisár, Knieža Metternich, Johann Strauss, Ludwig van Beethoven, Božena Němcová, Vítězslav Nezval, Franz Kafka.

Františkovy Lázně/Prírodné liečivé zdroje

Unikátne františkokúpeľné prírodné liečivé zdroje sú základným princípom existencie celých Františkových Lázní. Sú výnimočne jedinečnými liečivými účinkami. Najväčším bohatstvom je prírodná liečivá voda, slatina a plyn. V kúpeľoch sa nachádza 20 liečivých minerálnych prameňov, prírodná liečivá voda je stredne až silne mineralizovaná, jej priemerná teplota je od 9 do 11 ° C s obsahom rozpusteného CO₂ (1,5 až 2,5 g / l) a prírodných minerálnych látok (priemerne 5g / l). Využitie liečivej vody je najmä na pitnú kúru, uhličité kúpele, irigáciu a inhaláciu. Ďalším prírodným bohatstvom Františkových Lázní je liečivá prírodná slatina s vysokým podielom rozpustných minerálnych látok a humínových kyselín, ktorej ťažba a spracovanie sa vykonáva originálnou technológiou. Využitie tejto vyťaženej liečivej prírodnej slatiny je najmä na slatinné kúpele, slatinné zábaly a slatinné tampóny. V neposlednom rade sa využíva v kúpeľnej liečbe i prírodný liečivý plyn separovaný z františkolázeňských minerálnych vôd so samostatným výverom suchého CO₂ ako čistý prírodný CO₂ vulkanického pôvodu. Využitie tohto prírodného liečivého plynu je suché plynové

sedavé kúpele, plynové injekcie a gynekologické plynové kúpele. Nemenej podstatný pre zdravie človeka je bioklimatický liečivý komplex, kedy priaznivo vplýva pri liečbe mierne stredoeurópske podnebie, veľmi čisté a zdravé ovzdušie, rozsiahle kúpeľné parky a pokojná príjemná kúpeľná atmosféra.

Františkovy Lázně/ Indikácie kúpeľnej liečby

Prírodné liečivé zdroje, prírodné prostredie a vybavenosť kúpeľov umožňujú, že sa v tu liečia pacienti s chorobami ako: ochorenia pohybového aparátu a pohybového ústrojenstva, gynekologické choroby, srdce a cievy, choroby tráviaceho ústrojenstva, nervové choroby, kožné choroby a cukrovka.

Františkovy Lázně/Liečebné procedúry

Františkovy Lázně ponúkajú svojim pacientom rôzne liečebné procedúry ako: vodoliečebné procedúry, uhličité kúpele, široký okruh masáží, slatinné kúpele a zábaly, elektroliečba, inhalácie a irigácie, parafín, plynové kúpele a injekcie, suché plynové sedavé kúpele, pitné kúry. Liečebné a ozdravujúce procedúry sa priebežne podľa potrieb a indikácií pacientov počas roka dopĺňajú.

2.1.4 Turčianske Teplice a Mariánské Lázně

Turčianske Teplice/Historický vývoj

Turčianske Teplice právom patria medzi najstaršie známe kúpeľné mestá na Slovensku. Prvá zaznamenaná písomná zmienka o teplých liečivých prameňoch, pochádza z roku 1281, vtedy kráľ Ladislav IV. podaroval panstvo a žriedla ležiace na jeho západnej časti grófovi Petrovi. V turčianskej minerálnej vode sa pred stáročiami kúpaval i kráľ Žigmund Luxemburský so zlatou korunkou na hlave. Podľa legendy sa vďaka spojeniu zlata a turčianskej minerálnej vody vyliečil z lámky a dožil sa vysokého

veku. V roku 1535 sa termálne kúpele Turčianske Teplice stali vlastníctvom kráľovského mesta Kremnice, toto vlastníctvo pretrvalo až do roku 1949. Kúpele vyhľadávala šľachta z Uhorska, Poľska, Sedmohradska a Rakúska. Medzi najvýznamnejších návštevníkov kúpeľov patrili napr. kráľ a cisár Maximilián Habsburský a František II. Vešeláni. Dôkazom toho, že liečivé pramene mali blahodarné účinky i na ženské pohlavie bol aj návšteva grófkky Márie Sečianskej, ktorú pre jej neodolateľnú krásu pre mužov nazývali Muránska Venuša. Postupne sa kúpele rozrastali a budovali sa nové kúpeľné stavby ako aj v roku 1885 stavba Modrý kúpeľ a viacposchodový liečebný dom Jána Kollára. V rokoch 1926 pribudol známy liečebný dom Malá Fatra. V ďalších rokoch, najmä v 80-tych rokoch, vznikajú nové liečebné domy ako napr. Veľká Fatra a tým sa značne zvyšujú kapacitné možnosti kúpeľov.

Turčianske Teplice/Prírodné liečivé zdroje

Turčianska termálna minerálna voda má preukázateľne liečivé účinky a to vďaka vysokému obsahu minerálnych látok (v 1 litri na úrovni až 1524 mg/l). Za liečivú vodu sa pritom považuje minerálna voda s obsahom celkovo rozpustených tuhých látok presahujúcich množstvo 1 000 mg/l*. Mineralizácia tučianskej minerálnej vody patrí k najvyšším a to nielen na Slovensku. Turčianska termálna minerálna voda je prírodná, stredne až vyššie mineralizovaná, hydrogénuhličitanová, vápenato-horečná, so zvýšeným obsahom horčíka a fluóru, slabo kyslá, termálna horúca, hypotonická s celkovou mineralizáciou nad 1500 mg.l-1 a teplotou vody do 46°C. Bohato mineralizovaná (obsahuje sírany, hydrouhličitan, vápnik, horčík, železo a ďalšie) je predpokladom, že turčianska termálna voda má dokázateľne liečivé účinky na ochorenia pohybového aparátu, urologické, nervové a gynekologické ochorenia. V Turčianskych Tepliciach sa nachádza viacero termálnych prameňov ako: Hlavný minerálny prameň umiestnený v areáli kúpeľov, medzi Ľudovým a Červeným kúpeľom. Vytváraný bol v roku 1966 a zabudovaný v roku 1969. Pôvodná hĺbka bola pri vytvorení 97 m. Jeho minerálna voda sa využíva na balneoterapeutické účely v liečebnom dome Veľká Fatra, v Smaragdovom bazéne a taktiež na vodoliečbu a vaňové kúpele. Ďalej je to Modrý Bazén - prameň sa nachádza v areáli kúpeľov - modrá budova. Predstavuje piscínu s roštovým dnom. Využíva sa hlavne na kúpanie. Pre tieto účely sa voda ochladzuje studenou vodou. Počas prevádzky sa bazén denne v popoludňajších

hodinách vypúšťa a napúšťa. Po napustení odteká prelivom. Ďalším prameňom je Červený Bazén - prameň sa nachádza v budove SPA & AQUAPARK. Predstavuje piscinu. V balneoterapii sa jeho minerálna voda využíva na kúpanie. Nemenej známy prameň je Ľudový Bazén - prameň sa nachádza v budove SPA & AQUAPARK. Predstavuje piscinu. V balneoterapii sa minerálna voda využíva na kúpanie. Ďalším prameňom je Pitný prameň Kollár - nachádza sa v areáli kúpeľov a pôvodne bol vyvrtaný v roku 1959 až do hĺbky 34 m. Následne v roku 1984 bol upravený do súčasnej podoby. Nad povrch vyúsťuje cez antikorový výstroj o priemere 133 mm, jeho priame okolie je upravené krásnym mramorom. Využíva sa na pitné účely cez pitnú vázu. Teplota vody sa pohybuje od 43 - 45,2 °C. Známy a používaný je aj Pitný prameň Živena - prameň sa nachádza pred vstupom do kúpeľného areálu, pred liečebným domom Veľká Fatra. Zabudovaný je do kovových trubiek a liečivá minerálna voda vyteká zo štyroch vývodov do kamennej pitnej vázy. Na spodnej strane trubiek a váze vytvára žltobiele usadeniny. Vrt bol vyvrtaný v roku 1965 až do hĺbky 62 m. Termálna voda bola narazená v hĺbke 52 m a aj na výtoku má ešte teplotu okolo 400 °C. Využíva sa na pitné účely. Je číra, teplá, má chuť sírnej kyselky. Posledným prameňom je Biely bazén - prameň pod označením Biely bazén sa v súčasnosti nevyužíva.

Turčianske Teplice/ Indikácie kúpeľnej liečby

Hlavným liečebným prostriedkom je turčianska minerálna voda, ktorá je svojimi účinkami predurčená pre liečbu, liečia sa tu pacienti s ochoreniami ako: ochorenia pohybového aparátu a choroby pohybového ústrojenstva, tiež je vhodná pre liečbu neurologických, gynekologických, urologických ochorení a ochorení tráviaceho ústrojenstva, choroby obličiek a močových ciest a aj ako podporná liečba po liečbe onkologických ochorení, v neposlednom rade je vhodná pre liečbu chorôb z povolania.

Turčianske Teplice/Liečebné procedúry

Turčianska minerálka sa používa na liečebné procedúry k čiastočným i celkovým kúpeľom, ale aj k pitným kúram pri určitých druhoch ochorení. Pri pitných kúrach sa pacientom podávajú aj známe turčianske minerálky Budiš, Fatra a Fatra Extra. Budiš sa odporúča najmä pri urologických problémoch, vzácné minerálne vody

Fatra a Fatra Extra neutralizujú pH vnútorného prostredia, blahodarne pôsobia proti záhe a dopĺňajú do tela vhodnou formou potrebné minerály pri diétach a vypätí organizmu pacienta. V kúpeľoch Turčianske Teplice sa prevádzkujú aj vodoliečba, teploliečba, sauny, elektroliečba a množstvo druhov masáží. Zrejme jediným unikátom na Slovensku i vo svete je liečba zlatom a to formou kúpeľa, zábalu, masky i pitnej kúry. Liečebné a ozdravujúce procedúry sa priebežne podľa potrieb a indikácií pacientov počas roka dopĺňajú.

Mariánské Lázně/Historický vývoj

Historicky mladé kúpeľné mesto Mariánské Lázně vzniklo až počiatkom 19. storočia a to v doline, kde vyviera množstvo vynikajúcich liečivých prameňov. Tieto pramene poznali miestny obyvatelia ale už v 13. storočí. V roku 1528 boli z podnetu kráľa Ferdinanda I. preskúmané z hľadiska obsahu solí v nich. Územie súčasných kúpeľov kedysi patrilo premonstrátskemu kláštoru v Teplé. Koncom 18. storočia sa o liečivé pramene začal zaujímať tunajší kláštorný lekár Dr. Johann Josef Nehr a počas svojho života systematicky preskúmal ich liečivé účinky. V rokoch 1805 – 1807 dal postaviť u Křížového prameňa na mieste pôvodnej drevenej chyže prvý murovanú stavbu a to dom pre kúpeľných hostí pod názvom Zlatá koule. V roku 1812 vzniká z rozhodnutia opáta kláštora Karla Kašpara Reitenbergera samostatná obec Mariánské Lázně. Kúpeľné mestečko Mariánské Lázně dňa 6. 11. 1818 boli výnosom vlády vydaným F. K. Libštejnským vyhlásené verejným kúpeľným miestom, tzv. „kurort“. Rýchly stavebný rozvoj mestečka nedal dlho čakať na príliv kúpeľných hostí bažiacich po navrátení zdravia pomocou minerálnych prameňov. Na pozemkoch kláštora vznikla v tom období osada nazvaná Mariánské Lázně. Začiatok 20. rokov 19. storočia znamená obrovský rozmach tohto nového miesta. Za finančnej podpory kláštora tu záhradník Václav Skalník, architekt Jiří Fischer a staviteľ Anton Thurner z nehostinného, močiarného údolia vytvorili v rokoch 1817–1823 pôvabné parkové mestečko s empírovými domami, altánmi, pavilónmi a kúpeľnými kolonádami. Geniálne priestorové členenie mestečka je z väčšej časti možno vidieť i v súčasnosti. Návštevu tohto mladého kúpeľného mestečka si nenechalo ujsť množstvo významných kultúrnych, politických i vedeckých veľikánov. V tomto období ich navštívili významné osobnosti európskej i svetovej kultúry (napríklad J. W. von Goethe, J. Dobrovský,

Richard Wagner, F. Chopin Antonín Dvořák, Ema Destinová (Emilie Pavlína Kittlová), František Josef I., Franz Kafka, Gustav Mahler, Johann Strauss, Mark Twain (Samuel Langhorne Clemens), Thomas Alva Edison, Sigmund Freud, princ Friedrich Saský, Kašpar Šternberk, Jakob Berzelius, Václav Jan Tomášek, Marie Szymanowská. Dňa 29. 5. 1865 boli Mariánské Lázně výnosom cisára Františka Josefa I. povýšené na mesto. Privilégiom cisára bol mestu udelený dňa 1. 6. 1866 mestský znak. Zlatý vek Mariánských Lázní medzi rokmi 1870–1914 dodnes pripomínajú početné prestavby a novostavby kúpeľných budov, hotelov, kolonád i kostolov, tieto boli dielom architektov a to Friedrichom Zicklerem, Josefom Schafferem, Arnoldom Heymannem a Josefom Forberichem. Boli rozšírené a dobudované parky s posedením a vytvorené romantické vyhlíadky. V roku 1872 mesto získalo železničné spojenie s Chebom, Viedňou a Prahou cez mesto Plzeň a roku 1898 s Karlovými Vary. V tomto období vlakom prichádza do kúpeľného mesta zrejme nejviac hostí ako: Gustav Mahler, Friedrich Nietzsche, Franz Kafka, Rudyard Kipling, Mark Twain, Thomas Alva Edison, Pierre de Coubertin, anglický kráľ Edward VII., cisár František Josef II. V období 2. svetovej vojny sa mestečko premenilo na lazaret. Vojny zasiahli negatívne takmer všetky kúpeľné mestá, samozrejme neobišli Mariánské Lázně. Po 2. svetovej vojne začína vo veľkom v mestečku budovanie veľkých kúpeľných komplexov. Hlavnou kúpeľnou promenádou a významnou stavebnou pamiatkou je liatinová kolonáda z roku 1889. Pred kolonádou je to Zpívající fontána.

Mariánské Lázně/Prírodné liečivé zdroje

Vďaka chemickej rôznorodosti tunajších prameňov sú Mariánské Lázně vhodné k liečbe veľkého spektra ochorení. Práve pre svoju rozmanitosť tvoria tunajšie minerálne vody základ kúpeľnej starostlivosti. V najbližšom okolí vyvierajú cez 100 minerálnych prameňov, v samotnom mestečku okolo 40 prameňov. Kolonády a altány zastrešujúce jednotlivé pramene dokresľujú kúpeľnú atmosféru. V mestečku a jeho okolí týchto viac ako sto liečivých minerálnych prameňov bohaté na zloženie, sú s obsahom oxidu uhličitého a minerálnych solí. Sú to studené železnaté kyselky. K pitným kúram sa využíva hlavne 6 hlavných prameňov: Křížový, Rudolfův, Karolinin, Lesní, Ambrožův a Ferdinandův. Prvé mená prameňov uvádza v roku 1766 Johann Josef Zauschner ako: Ambrožův pramen (podľa tepelského opata

Ambrože), Křížový pramen (podľa vytesaného dreveného kríža, ktorý stál vedľa prameňa), Rudolfův pramen (podľa korunného princa a následníka trónu Františka Josefa I.), Mariin pramen (podľa mariánskeho obrazu, visiaceho v blízkosti prameňa). Medzi voľne prístupné pramene patria: Křížový pramen, Rudolfův pramen, Karolinin pramen, Lesní pramen, Ambrožův pramen, Ferdinandův pramen, Alexandřin pramen, Antonínův pramen, Balbínův pramen, Farská kyselka, Medvědí pramen, Pirátův pramen, Vlčí pramen, Myší pramen. Všetky vyvierajúce liečivé pramene sú studené kyselky, ich teplota kolíše medzi 7 a 10 °C. Relatívne vysoký je obsah dvojmocného železa (10–40 mg/l). Skutočnosť, že tieto veľmi rozdielne pramene vyvierajú na malom území, dokonca často tesne vedľa seba, je balneologickou raritou. Už spomínaná výrazná rozdielnosť v chemickom zložení minerálnych liečivých prameňov umožňuje ovplyvniť už samotnou pitnou liečbou celý rad chorôb u rôznych orgánov človeka. Množstvo vody ordinované pacientom pre pitnú kúru sa pohybuje podľa diagnózy a stavu pacienta – zväčša 3/4 litra denne. Pri užívaní liečivých prameňov je potrebné dodržať doporučené množstvo pri tej ktorej chorobe .

Mariánské Lázně/ Indikácie kúpeľnej liečby

Prírodné liečivé zdroje, prírodné prostredie a vybavenosť kúpeľov umožňujú, že sa v tu liečia pacienti s chorobami ako: choroby pohybového aparátu a pohybového ústrojenstva, choroby obličiek a močových ciest, choroby dýchacieho ústrojenstva, metabolické ochorenia, gynekologické ochorenia vrátane liečby neplodnosti, niektoré onkologické ochorenia, choroby srdcovo-cievne.

Mariánské Lázně/Liečebné procedúry

Minerálne liečivé pramene sa používajú v prvom rade i k inhaláciám a k minerálnym kúpeľom. Sedavé kúpele priaznivo znižujú krvný tlak, zlepšujú činnosť srdca i obličiek a zlepšujú prekrvenie mozgu a dolných končatín. Veľmi prospešná pre ozdravovací proces pacienta je minerálna pitná kúra, najmä na činnosť žalúdka, čriev, obličiek a pečene. V Mariánskych Lázních sa využíva sedem rôznych minerálnych prameňov a každý má svoje vlastné špecifické účinky a liečivé minerálne zložky. Priaznivo vplyva na človeka minerálna kúpeľ so suchým zábalom. Taktiež suchá plynová kúpeľ CO₂ je osožná procedúra, kedy Mariin plyn sa vstrebáva do tela a tým

spomaľuje srdečnú aktivitu a znižuje krvný tlak. Vykonávajú sa tu plynové injekcie prírodného CO₂ špecifické práve pre toto kúpeľné mestečko. Podvodné masáže a masáže rôzneho druhu sa vykonávajú pri rôznych ochoreniach podľa diagnózy a potreby. Liečebné a ozdravujúce procedúry sa priebežne podľa potrieb a indikácií pacientov počas roka dopĺňajú.

2.2 Komparácia cieľových skupín českých a slovenských kúpeľov

Ak sa zameriame na porovnanie, čo majú tieto štyri vybrané skupiny kúpeľov spoločné a v čom sa líšia, určitý spoločný znak vždy nájdeme. Takisto nájdeme medzi týmito skupinami kúpeľov aj viaceré rozdielne znaky. Pri viacerých kúpeľoch zistíme, že majú aj viaceré spoločné znaky.

Z hľadiska dostupnosti a možnosti získania porovnateľných údajov bolo možné porovnávať u kúpeľných miest z vybranej skupiny nasledovné:

- A. historický vývoj,
- B. prírodné liečivé zdroje,
- C. indikácie,
- D. liečebné procedúry.

2.2.1 Komparácia skupiny Piešťany a Karlovy Vary

Piešťany zhrnutie porovnateľných údajov:

- A. patria medzi historicky staršie kúpele,
- B. vysoký počet výverov termálnej minerálnej liečivej vody, sírové bahno je unikátny peloid a termálna liečivá voda je bohatá na sírovodík a ostatné plyny,

- C. lieči sa tu reumatizmus a ďalšie ochorenia pohybového ústrojenstva, regenerácia poškodených chrupaviek, zlepšovanie ohybnosti kĺbov ale aj imunitnému systému, reumatické zápalové ochorenia, Bechterevova choroba, reumatoidná artritída, reumatizmus mäkkých tkanív, stavy po infekčných artritídach, degeneratívne nezápalové reumatické ochorenia, artrózy, koxartrózy, organické nervové ochorenia (ischias), skolióza, rôzne ortopedické poruchy, choroby z povolania,
- D. široká ponuka liečebných procedúr zameraných najmä na využívanie horúcich termálnych prameňov ku sedavým kúpeľom a bahna ku bahenným zábalom a prispôbovaná celoročne potrebám a požiadavkách pacientov.

Karlovy Vary zhrnutie porovnateľných údajov:

- A. patria medzi historicky staršie kúpele,
- B. vysoký počet výverov minerálnej liečivej vody s vysokým výskytom minerálnych prvkov, po chemickej stránke patria karlovarské pramene medzi natrium-bikarbonát-sulfátové termálne kyselky,
- C. liečia sa tu žalúdočné problémy, vredové choroby žalúdka a dvanástorníka, infekcie čriev, Crohnova choroba, paradontóza, pooperačné stavy žalúdka a čriev, chronické choroby žľníka, stavy po transplantáciách, pri cukrovke, problémy z nadváhou a cukrovkou, poruchy metabolizmu, problémy pohybovej sústavy, degeneratívne poruchy chrbtice a veľkých kĺbov,
- D. široká ponuka liečebných procedúr zameraná najmä na pitné liečebné ozdravné kúry a je prispôbovaná celoročne potrebám a požiadavkách pacientov.

Porovnanie kúpeľov Piešťany a Karlovy Vary: Obe kúpeľné mestá sa zaraďujú medzi svetoznáme kúpele so staršou históriou. Zásadný rozdiel je v chemickom zložení prírodných minerálnych zdrojov v Piešťanoch a Karlových Varech. Z tohto vyplýva, že každé kúpeľné mesto má predpoklady zamerať svoje kúpele a ponúkané kúpeľné služby na iné indikácie a liečbu iných ochorení u klientov a pacientov. Z toho tiež vyplýva, že kúpele Piešťany a Karlovy Vary sa prispôbujú inému druhu výskytu prírodného minerálneho zdroja, zameriavajú sa na čiastočne rozdielne liečebné procedúry na liečbu konkrétnych indikácií. Samozrejme, niektoré ponúkané služby napr. vo forme masáží sú o oboch kúpeľov rovnaké. Tiež niektoré indikácie sa zhodujú u oboch kúpeľov.

2.2.2 Komparácia skupiny Dudince a Luhačovice

Dudince zhrnutie porovnateľných údajov:

- A. patria medzi historicky mladšie kúpele,
- B. prírodná liečivá vysokomineralizovaná voda, uhličitá, hydrogénuhličitanovo-chloridová, sodno-vápenatá, sulfánová, sulfidická so vyšším výskytom fluoridov, lítia, vápnika bóru a hydrogénuhličitanov, slabo kyslá a veľmi nízko termálna, hypotonická,
- C. liečia sa tu choroby obehového ústrojenstva, ochorenia pohybového a kardiovaskulárneho aparátu, ischemickej choroby srdca, stavy po infarktoch srdcového svalu, vysokého krvného tlaku, nervové choroby, choroby pohybového ústrojenstva, choroby z povolania a profesionálneho preťaženia, artróza, skoliózy, koxartroza, reumatoidná artritída, psoriatická artritída, Reiterová choroba s funkčným postihnutím,
- D. široká ponuka liečebných procedúr prispôbovaná celoročne potrebám a požiadavkách pacientov.

Luhačovice zhrnutie porovnateľných údajov:

- A. patria medzi historicky mladšie kúpele, radia sa medzi historicky najstaršie moravské kúpele,
- B. hydrouhličitanochloridno - sodné kyselky a jeden sírny prameň, určené najmä k pitnej liečbe a inhaláciám, majú zvýšený obsah jódu, železa, kyseliny boritej a niektorých stopových prvkov, bohaté sú na fluór, lithium a obsahujú i zvýšené množstvo bárya. Vincentka vhodná na plnenie do fliaš,
- C. liečia sa tu onkologické choroby, choroby tráviaceho traktu, choroby dýchacieho ústrojenstva, choroby pohybového aparátu,
- D. široká ponuka liečebných procedúr zameraných najmä na pitné a inhalačné procedúry a prispôbovaná celoročne potrebám a požiadavkách pacientov.

Porovnanie kúpeľov Dudince a Luhačovice: Obe kúpeľné mestá sa zaraďujú medzi kúpele s mladšou históriou. Čiastočný rozdiel je v chemickom zložení prírodných minerálnych zdrojov v Dudinciach a Luhačoviciach. Z tohto vyplýva, že každé kúpeľné mesto má predpoklady zamerať svoje kúpele a ponúkané kúpeľné služby čiastočne na iné indikácie a liečbu iných ochorení u klientov a pacientov. Z toho tiež vyplýva, že kúpele Dudince a Luhačovice sa prispôbujú čiastočne inému druhu výskytu prírodného minerálneho zdroja, zameriavajú sa na čiastočne rozdielne liečebné procedúry na liečbu konkrétnych indikácií. Samozrejme, niektoré ponúkané služby napr. vo forme masáží sú o oboch kúpeľov rovnaké. Tiež niektoré indikácie sa zhodujú u oboch kúpeľov.

2.2.3 Komparácia skupiny Rajecké Teplice a Františkovy Lázně

Rajecké Teplice zhrnutie porovnateľných údajov:

- A. patria medzi historicky staršie kúpele,
- B. termálna hydrouhličitanová, vápenato-horčíková, hypotonická minerálna voda a liečivá rašelina,
- C. liečia sa tu niektoré choroby nervové, choroby pohybových ústrojov a pohybového aparátu, niektoré choroby duševné a choroby z povolania,
- D. široká ponuka liečebných procedúr zameraných najmä na využívanie horúcich termálnych prameňov ku sedavým kúpeľom a rašeliny ku rašelinovým zábalom a prispôbovaná celoročne potrebám a požiadavkách pacientov.

Františkovy Lázně zhrnutie porovnateľných údajov:

- A. patria medzi historicky staršie kúpele,
- B. vysoký výskyt výverov s minerálnou liečivou vodou stredne až silne mineralizovanou s obsahom rozpusteného CO₂ a prírodných minerálnych látok, prírodná slatina s vysokým podielom rozpustných minerálnych látok a humínových kyselín a prírodný liečivý plyn separovaný z františkolázeňských

minerálnych vôd so samostatným výverom suchého CO₂ ako čistý prírodný CO₂ vulkanického pôvodu,

- C. liečia sa tu ochorenia pohybového aparátu a pohybového ústrojenstva, gynekologické choroby, srdce a cievy, choroby tráviaceho ústrojenstva, nervové choroby, kožné choroby a cukrovka,
- D. široká ponuka liečebných procedúr zameraných najmä na využívanie prameňov k uhličitým kúpeľom, slatiny ku slatinným kúpeľom a zábalom a plynu na plynové kúpele a injekcie a prispôsobovaná celoročne potrebám a požiadavkách pacientov.

Porovnanie kúpeľov Rajecké Teplice a Františkovy Lázně: Obe kúpeľné mestá sa zaraďujú medzi kúpele so staršou históriou. Čiastočný rozdiel je v chemickom zložení prírodných minerálnych zdrojov v Rajeckých Tepliciach a Františkových Lázních. Z tohto vyplýva, že každé kúpeľné mesto má predpoklady zamerať svoje kúpele a ponúkané kúpeľné služby na čiastočne iné indikácie a liečbu niektorých iných ochorení u klientov a pacientov. Z toho tiež vyplýva, že kúpele Rajecké Teplice a Františkovy Lázně sa prispôbujú čiastočne inému druhu výskytu prírodného minerálneho zdroja, zameriavajú sa na čiastočne rozdielne liečebné procedúry na liečbu konkrétnych indikácií. Samozrejme, niektoré ponúkané služby napr. vo forme masáží sú o oboch kúpeľov rovnaké. Tiež niektoré indikácie sa zhodujú u oboch kúpeľov.

2.2.4 Komparácia skupiny Turčianske Teplice a Mariánské Lázně

Turčianske Teplice zhrnutie porovnateľných údajov:

- A. patria medzi historicky staršie kúpele,
- B. termálna minerálna voda je stredne až vyššie mineralizovaná, hydrogénuhličitanová, vápenato-horečná, so zvýšeným obsahom horčíka a fluóru, slabo kyslá, hypotonická bohato mineralizovaná, ktorá obsahuje sírany, hydrouhličitan, vápnik, horčík, železo,

- C. liečia sa tu ochorenia pohybového aparátu a choroby pohybového ústrojenstva, tiež liečba neurologických, gynekologických, urologických ochorení a ochorení tráviaceho ústrojenstva, choroby obličiek a močových ciest a aj ako podporná liečba po liečbe onkologických ochorení, v neposlednom rade choroby z povolania,
- D. široká ponuka liečebných procedúr zameraných najmä na využívanie prameňov k celkovým kúpeľom a k pitným kúram kde sa pacientom podávajú aj známe turčianske minerálky Budiš, Fatra a Fatra Extra. Zrejme jediným unikátom na Slovensku a možno i vo svete je liečba zlatom a to formou kúpeľa, zábalu, masky i pitnej kúry. Ponuka je prispôbovaná celoročne potrebám a požiadavkách pacientov.

Mariánské Lázně zhrnutie porovnateľných údajov:

- A. patria medzi historicky mladšie kúpele,
- B. vysoký výskyt výverov s minerálnou liečivou vodou s obsahom oxidu uhličitého a minerálnych solí. Sú to studené železnaté kyselky k pitným kúram a ich rôznorodé chemické zloženie minerálnych prameňov pozitívne vplývajúce na rôzne choroby na tak malom území je balneologickou raritou,
- C. liečia sa tu choroby pohybového aparátu a pohybového ústrojenstva, choroby obličiek a močových ciest, choroby dýchacieho ústrojenstva, metabolické ochorenia, gynekologické ochorenia vrátane liečby neplodnosti, niektoré onkologické ochorenia, choroby srdcovo-cievne,
- D. široká ponuka liečebných procedúr zameraných najmä na využívanie prameňov k minerálnym sedavým kúpeľom, pitným kúram a inhaláciám, minerálnym kúpeľom so suchým zábalom a tiež suchá plynová kúpeľ CO₂ a prispôbovaná celoročne potrebám a požiadavkách pacientov.

Porovnanie kúpeľov Turčianske Teplice a Mariánské Lázně: Turčianske Teplice sa zaraďujú medzi kúpele so staršou históriou a Mariánské Lázně sa zaraďujú medzi kúpele s mladšou históriou. Dost' zásadný rozdiel je v chemickom zložení prírodných

minerálnych zdrojov v Turčianskych Tepliaciach a Mariánských Lázních. Z tohto vyplýva, že každé kúpeľné mesto má predpoklady zamerať svoje kúpele a ponúkané kúpeľné služby na niektoré celkom iné indikácie a liečbu iných ochorení u klientov a pacientov. Z toho tiež vyplýva, že kúpele Turčianske Teplice a Františkovy Lázně sa prispôsobujú čiastočne inému druhu výskytu prírodného minerálneho zdroja, zameriavajú sa na čiastočne rozdielne liečebné procedúry na liečbu konkrétnych indikácií. Samozrejme, niektoré ponúkané služby napr. vo forme masáží sú o oboch kúpeľov rovnaké. Tiež niektoré indikácie sa zhodujú u oboch kúpeľov.

3 SWOT ANALÝZA CIEĽOVEJ SKUPINY

Zo získaných údajov a informácií o jednej z cieľových skupín Piešťany a Karlovy Vary sa zostavila SWOT analýza kúpeľov Piešťany (ASK a ich člen Slovenské liečebné kúpele Piešťany, a. s.) a kúpeľov Karlovy Vary (SLL ČR a zoznam ich členov: Imperial Karlovy Vary a.s., Bohemia-lázně a.s., Thermal-F,a.s., Sanatorium Astoria a.s., Lázeňská léčebna Mánes, Lázeňská léčebna Mánes - dětská léčebna, Vojenská lázeňská léčebna Karlovy Vary). Skladá zo 4 základných častí – silné a slabé stránky a definujú súčasný stav kúpeľných miest, príležitosti a ohrozenia pri ich budúcom rozvoji.

3.1 SWOT analýza kúpeľov Piešťany

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">- dobré klimatické a geografické podmienky pre celoročný kúpeľný a zdravotnícky turizmus,- priaznivé podmienky a prírodný potenciál, bohaté prírodné liečivé zdroje, scenéria krajiny,- najznámejšie slovenské kúpeľné mesto,- unikátna termálna voda je napájaná z 12 prameňov, jej teplota je okolo 67-69° C a Piešťanské sírne bahno je jedno z najkvalitnejších na svete,- bohatá história a tradícia kúpeľného mesta a pozitívny imidž kúpeľov,- výhodná geografická poloha na hranici hlavných cestných a železničných	<ul style="list-style-type: none">- v medzinárodnom meradle priemer, málo inovácií, neosobné, menej harmonické,- ceny nie sú výhodné pre domácich návštevníkov a často nezodpovedajú poskytovanej kvalite služieb,- nedostatočná kapacita parkovacích miest, najmä v centre mesta, spôsobujúca parkovanie na mestských komunikáciách,- nedostatočné dopravné prepojenie oboch strán rieky Váh,- nedostatočná jazyková znalosť ľudí poskytujúcich služby v kúpeľníctve,- zanedbaná cestná sieť, chodníky na kúpeľnom ostrove,

<p>koridorov, prítomnosť letiska,</p> <ul style="list-style-type: none"> - dobrá dopravná dostupnosť a napojenie kúpeľného mesta na diaľnicu, železničnú trať a letisko, - letisko je využívané intenzívnejšie ako v minulosti a pristávajú tu predovšetkým menšie nízkoohľadávacíe lietadlá s kúpeľnými hosťami z celého sveta, - nadpriemerné výsledky v počte prenocovaní i dĺžke pobytu domácich a zahraničných hostí v porovnaní s ostatnými slovenskými mestami, - dlhodobá tradícia mesta v oblasti cestovného ruchu a kúpeľníctva, - každoročne sa opakujúce kultúrne programy a festivaly a dlhoročná tradícia, - mesto zdravia, kultúry a športu, - vysoko bonitná pôda je neznečistená a odolná voči kontaminácii, - prítomnosť jazera Sĺňava v kombinácii s vysokým množstvom slnečných dní, mierne suchou a mierne veternou klímou, - upravená a rozšírená pešia zóna ústi takmer až ku kolonádovému mostu vedúcemu priamo na kúpeľný ostrov, - centrom liečby je umiestnené na kúpeľnom ostrove s kúpeľnými zariadeniami ako návštevníci tu nájdu oázu pokoja, kultúry a harmónie, - zóny kúpeľníctva, cestovného ruchu a športu sú prepojené pravidelnou ekologickou mestskou dopravou 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatočná čistota, neupravené priestory prvého kontaktu návštevníka s mestom (predstaničný priestor, dopravné vstupy do mesta atď.), - slabý marketing, slabá propagácia silných stránok, nevyužitie potenciálu miestnych osobností, - nízka miera spolupráce subjektov cestovného ruchu, - nepružná cenová politika poskytovateľov služieb, - nejasné podnikateľské zámery niektorých investorov v oblasti kúpeľníctva, - starnúce obyvateľstvo, ktoré sa navyše sťahuje z mesta, - existencia chránenej zóny a s tým súvisiace obmedzenia, - zhoršujúce sa znečistenie – najmä vodných zdrojov, - nedostatok verejných financií na podporu kúpeľných a kultúrnych aktivít a celkový rozvoj kúpeľníctva mesta, - nedostatočné marketingové aktivity a komunikácia.
--	---

<p>(elektromobily),</p> <ul style="list-style-type: none"> - vysoký štandard ubytovania a stravovania, - do každého verejného zariadenia je vybudovaný bezbariérový vstup, - realizácia chodníka osobností na pešej zóne zvýši atraktivitu pri prechádzkach kúpeľných hostí, - označenie a popis významných kúpeľných objektov, - obnova Kolonádneho mosta, - obnovenie podujatia Socha piešťanských parkov, - obnovenie Hudobného festivalu, - podujatia prezentujúce kúpeľné tradície. 	
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - využitie štrukturálnych fondov EÚ, - posilnenie, resp. návrat kúpeľných Piešťan do pozície centra medzinárodného kúpeľného turizmu, - využitie spolupráce s partnerskými mestami, - zvýšenie kapacity letiska a jeho dobudovanie, využitie aktivít nízko nákladových prepravcov, - realizácia podnikateľských zámerov v zmysle stratégie mesta Piešťany, - rast atraktivity mesta a kvality služieb s tradíciou svetoznáme kúpeľné mesto zdravia, kultúry a oddychu, - propagovať využitie bonitnej, chránenej 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - podcenenie partnerstva miest pri rozvoji kúpeľníctva v meste, - konkurencia kúpeľných miest stredoeurópskeho priestoru, - nedostatočné financovanie podpory rozvoja kúpeľníctva, - nesprávne využitie investícií v rozvoji kúpeľníctva, - pomalé riešenie obnovenia prevádzky na letisku, - nedostatočná bezpečnosť v regióne, - podcenenie profesionality pracovníkov v cestovnom ruchu a ich vzdelania, - nedostatok zdrojov na zabezpečenie

<p>a neznečistenej pôdy na pestovanie „bio“ produktov aj pre stravovanie kúpeľných hostí,</p> <ul style="list-style-type: none"> - orientácia na zdravotnú prevenciu a verejné zdravie, - ochraňovať prírodné vodné zdroje minimalizovať a riziká znečisťovania termálnych vodných zdrojov, - minimalizovať riziká znečisťovania ovzdušia výsadbou zelených pásov stromov, - doplnenie balneoterapeutických zariadení aj mimo kúpeľného ostrova, - modernizovať, rekonštruovať a reprofiltrovať existujúce zariadenia a doplniť nové na kúpeľnom ostrove a v mestskej časti kúpeľov, - prevencia proti kriminalite formou monitorovacích zariadení na verejných priestranstvách a kamerových systémov, - systematicky plánovať a budovať imidž moderného kúpeľného mesta, - aplikácia moderných trendov v oblasti kúpeľníctva. 	<p>investičných zámerov,</p> <ul style="list-style-type: none"> - ďalšie starnutie obyvateľstva s negatívnym dopadom na vekovú štruktúru disponibilných pracovných síl, - odliv kvalifikovanej pracovnej sily v dôsledku lepších pracovných podmienok a otvoreného trhu práce v zahraničí, - prílišná závislosť hospodárstva na kúpeľníctvo v kombinácii so sprísňujúcimi sa normami zo strany EÚ, - strata záujmu firiem podnikat' a ponúkať služby v kúpeľnom meste, - znečistenie prírodných liečivých zdrojov, nízka úroveň ekologického myslenia, - bezpečnostná hrozba nárastu kriminality a tým súvisiaca strata kultúry, kultúrnosti a deštrukcia vzťahov v meste s úbytkom kúpeľných hostí, - xenofóbia vo vzťahu k prechodne prítomnému obyvateľstvu (cudzinci).
--	---

Zdroj: Koncepcia CR mesta Piešťany Communal Consult, s.r.o., Piešťany, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Piešťany, Analýza CR Sario, Mikroregión Piešťany 2020 - stratégia rozvoja mesta, Peter Hrmo 2015 (vlastné poznatky)

3.2 SWOT analýza kúpeľov Karlovy Vary

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">- 15 studených a teplých minerálnych prameňov (od 30 °C do 72 °C),- dobré klimatické a geografické podmienky pre celoročný kúpeľný a zdravotnícky turizmus,- priaznivé podmienky a prírodný potenciál, bohaté prírodné liečivé zdroje, scenéria krajiny,- výhodná pohraničná poloha mesta,- sídlo kraja,- pozitívny imidž kúpeľného mesta,- dlhodobá tradícia mesta v oblasti cestovného ruchu a kúpeľníctva,- rozvinutá infraštruktúra kúpeľníctva,- vysoká atraktivita kúpeľného mesta,- medzinárodné letisko, ktoré sa nachádza neďaleko Karlových Varů, urýchľuje cestovanie do týchto svetoznámych kúpeľov,- kapacitné a priebežne modernizované letisko,- vysoký štandard ubytovania a stravovania,- každoročne sa opakujúce kultúrne programy a festivaly a dlhoročná tradícia.	<ul style="list-style-type: none">- nedostatočné napojenie cestnej dopravy v kúpeľnom meste,- zanedbaná železničná infraštruktúra,- oveľa nižší počet termálnych mineralizovaných prírodných prameňov,- nízky prirodzený výskyt termálneho liečivého bahna vhodného na balneoterapiu pre hostí kúpeľov,- nepomer medzi kvalitou poskytovaných služieb a cenou,- v medzinárodnom meradle priemer, málo inovácií, neosobné, menej harmonické,- ceny nie sú výhodné pre domácich návštevníkov a často nezodpovedajú poskytovanej kvalite služieb,- starnúce obyvateľstvo, ktoré sa navyše sťahuje z mesta.

<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplikácia moderných trendov v oblasti kúpeľníctva, - rozvoj zdravotníctva v kúpeľníctve vo väzbe na kúpeľnú liečbu, - rast atraktivity kúpeľov a kvality služieb s tradíciou svetoznáme kúpeľné mesto zdravia, kultúry a oddychu, - ochraňovať prírodné vodné zdroje minimalizovať a riziká znečisťovania termálnych vodných zdrojov, - minimalizovať riziká znečisťovania ovzdušia výsadbou zelených pásov stromov, - modernizovať, rekonštruovať a reprofilovať existujúce zariadenia a doplniť nové, - prevencia proti kriminalite formou monitorovacích zariadení na verejných priestranstvách a kamerových systémov, - systematicky plánovať a budovať imidž moderného kúpeľného mesta. 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - citlivosť kúpeľníctva na bezpečnostné riziká, spôsob úhrad kúpeľnej liečby, - tlak na využitie chránených ložísk koalínu, - xenofóbia vo vzťahu k prechodne prítomnému obyvateľstvu (cudzinci), - konkurencia kúpeľných miest stredoeurópskeho priestoru, - nedostatočné financovanie podpory rozvoja kúpeľníctva, - nesprávne využitie investícií v rozvoji kúpeľníctva, - pomalé riešenie obnovenia prevádzky na letisku, - nedostatočná bezpečnosť v regióne, - podcenenie profesionality pracovníkov v cestovnom ruchu a ich vzdelania, - nedostatok zdrojov na zabezpečenie investičných zámerov, - ďalšie starnutie obyvateľstva s negatívnym dopadom na vekovú štruktúru disponibilných pracovných síl, - odliv kvalifikovanej pracovnej sily v dôsledku lepších pracovných podmienok a otvoreného trhu práce v zahraničí, - prílišná závislosť hospodárstva na kúpeľníctvo v kombinácii so sprísňujúcimi sa normami zo strany EÚ, - strata záujmu firiem podnikat' a ponúkať služby v kúpeľnom meste,
--	--

	<ul style="list-style-type: none">- znečistenie prírodných liečivých zdrojov, nízka úroveň ekologického myslenia,- bezpečnostná hrozba nárastu kriminality a tým súvisiaca strata kultúry, kultúrnosti a deštrukcia vzťahov v meste s úbytkom kúpeľných hostí.
--	---

Zdroj: Regionálny operačný program regiónu – Integrovaný plán rozvoja mesta Karlovy Vary, Magistrát mesta- analýza, Peter Hrmo 2015 (vlastné poznatky)

4 PRIESKUM VEREJNEJ MIENKY

Jedným z predpokladov pre objektívne porovnanie nielen prírodných podmienok ale i konkurencieschopnosti českých a slovenských kúpeľných zariadení a služieb s tým spojených je analýza súčasného stavu, tzn. zmapovanie názorov a postojov, aké k tejto problematike občania Slovenskej republiky a Českej republiky zaujímajú. K získaniu prehľadu o názoroch ľudí na problematiku českých a slovenských kúpeľných zariadení smeroval aj výskum, ktorý bol uskutočnený v roku 2015. Z hľadiska objektivity možného porovnania boli otázky položené v oboch krajinách, na náhodnej vzorke obyvateľstva, na podobných miestach a v rovnakom období.

Prieskum bol realizovaný prostredníctvom dotazníkovej metódy. Bola stanovená

Bolo oslovených spolu 250 respondentov, z toho 125 respondentov z radov obyvateľov mesta Bratislavy. Dotazníky boli rozdávané náhodným osobám v uliciach Bratislavy, resp. v nákupných centrách a na hlavnej železničnej stanici, aby bola zabezpečená náhodná vzorka výberu obyvateľstva. Obsahom dotazníka bolo 6 otázok zameraných na otázky v oblasti kúpeľníctva na Slovensku. Získané informácie boli následne podrobené dôkladnej analýze a komparácii, boli vyhodnotené a čiastočne prispeli ku konkrétnemu návrhu na riešenie danej problematiky.

Z hľadiska objektivity dotazníkovej metódy bolo oslovených 125 respondentov z radov obyvateľov mesta Prahy. Dotazníky boli rozdávané náhodným osobám v uliciach Prahy, resp. v nákupných centrách a na hlavnej železničnej stanici, aby bola zabezpečená náhodná vzorka výberu obyvateľstva. Obsahom dotazníka bolo 6 otázok zameraných na otázky v oblasti kúpeľníctva v Čechách. Získané informácie boli následne podrobené dôkladnej analýze a komparácii, boli vyhodnotené a čiastočne prispeli ku konkrétnemu návrhu na riešenie danej problematiky.

Keďže však väčšina oslovených požiadala o dodržanie anonymity z dôvodu citlivosti danej témy, ich požiadavke sa samozrejme vyhovel. Časový horizont výskumu spadá do obdobia roku 2015.

Výskumnú vzorku tvorilo 250 respondentov, z toho pre objektívne porovnanie bolo 125 občanov Slovenskej republiky a 125 občanov Českej republiky. Respondenti boli členení podľa pohlavia, z celkového počtu 250 bolo 95 mužov a 155 žien. Vzorka ľudí bola rozdelená podľa dosiahnutého vzdelania a to na základné, stredoškolské a vysokoškolské. Vekové rozpätie respondentov bolo od 18 – 61 a viac rokov. Vzorka respondentov bola členená podľa nasledovných vekových kategórií: 18 – 25 rokov, 26 – 45 rokov, 46 – 60 rokov, 61 a viac rokov.

Konkrétne výsledky dotazníkového prieskumu je možné zhodnotiť pomocou zadaných otázok. Tieto boli položené náhodným okoloidúcim spoluobčanom v uliciach Bratislavy a Prahy, v nákupných centrách a na železničných staniách.

4.1 Výsledky prieskumu a zhodnotenie verejnej mienky

Občanom Slovenskej republiky a Českej republiky bolo formou anonymného dotazníka položených 6 uvedených otázok a odpovede na ne boli nasledovné:

1. Ste toho názoru, že na Slovensku/v Česku je verejnosť dostatočne informovaná o ponukách kúpeľných pobytov a wellness pobytov v kúpeľných zariadeniach?

Odpoveď z prieskumu v SR: 26 % áno 74 % nie

Odpoveď z prieskumu v ČR: 38 % áno 62 % nie

Zhodnotenie: Vysoké percento negatívnych odpovedí poukazuje na nedostatočnú informovanosť verejnosti v oboch krajinách. Respondenti nemajú pocit dostatočnej informovanosti a na základe zisteného možno usudzovať, že v oblasti informovanosti obyvateľstva oboch krajín sú medzery či nedostatky a je čo zlepšovať. Vo vekovo najmladšej kategóriách 18 – 25 rokov a kategórii 26 – 45 rokov bol vyšší počet pozitívnych odpovedí. Z toho môžeme usudzovať, že mladšie a čiastočne aj stredné ročníky uspokojuje ponuka internetových zdrojov a na webových sídlach kúpeľov. Slabú informovanosť viac pociťujú a vyjadrujú v prieskume staršie ročníky, ktoré internetové zdroje využívajú v obmedzenom počte. Tí by potrebovali viac propagácie

kúpeľných pobytov inou formou, napr. formou tlačovín do schránok či formou brožúr zdarma pri nákupoch.

2. Ste toho názoru, že kvalita poskytovaných kúpeľných služieb v kúpeľných zariadeniach (napr. liečebných procedúr, lekárskej starostlivosti, ubytovania, stravovania) je na Slovensku/v Česku na primeranej úrovni?

Odpoveď z prieskumu v SR: 38 % áno 62 % nie

Odpoveď z prieskumu v ČR: 45 % áno 55 % nie

Zhodnotenie: Vysoké percento nespokojných respondentov najmä na Slovensku poukazuje na skutočnosť, že v oblasti služieb je stále čo zlepšovať. Súvisí to zrejme s tým, že občania oboch krajín v súčasnosti viac cestujú do okolitých krajín či celého sveta ako tomu bolo v minulosti. Majú väčší rozhľad, väčšiu tendenciu porovnávať a byť kritickejší. V Česku výsledky prieskumu poukazujú na väčšiu spokojnosť respondentov oblasti kvality služieb. Z väčšieho počtu kladných odpovedí v Česku je možné usudzovať, že pri kvalite služieb už v Česku platí známe porekadlo „náš zákazník, náš pán“.

3. Ste toho názoru, že vnútorné vybavenie kúpeľných zariadení (napr. zdravotnícke kúpeľné pomôcky, zariadenia a oddychové priestory, sauny, liečebné bazény, sedacie a masážne vírivé vane, očistné sprchy) je na Slovensku/v Česku na primerane modernej úrovni?

Odpoveď z prieskumu v SR: 27 % áno 73 % nie

Odpoveď z prieskumu v ČR: 29 % áno 71 % nie

Zhodnotenie: Respondenti vysokým percentom záporných odpovedí vyjadrili svoju nespokojnosť s úrovňou modernizácie a obnovy kúpeľných zariadení. Tiež to zrejme súvisí tak ako pri zhodnotení otázky č. 2 s možnosťou respondentov porovnávať úroveň modernizácie s okolitými krajinami. Respondenti odpoveďami poukazujú na požiadavku a potrebu väčších investícií do obnovy a modernizácie kúpeľných zariadení.

4. Využívate v súčasnosti dlhodobú kúpeľnú liečbu predpísanú lekárom a hradenú zdravotnou poisťovňou?

Odpoveď z prieskumu v SR: 21 % áno 79 % nie

Odpoveď z prieskumu v ČR: 17 % áno 83 % nie

Zhodnotenie: Výsledky prieskumu jednoznačne preukázali a možno konštatovať, že dlhodobú kúpeľnú liečbu využíva iba veľmi nízky počet respondentov. Naopak, o krátkodobé wellness pobyty ako to vyplýva z hodnotení otázky č. 5 je oveľa väčší záujem. Z odpovedí respondentov vyplýva, že je dlhodobá kúpeľná liečba využívaná najviac vekovou kategóriou 61 a viac, čo súvisí s viacerými aspektmi. Jedným aspektom je samozrejme zhoršenie zdravotných problémov u staršieho človeka a hneď ďalším aspektom je vek odchodu do dôchodku. Ako dôchodcovia si už môžu dovoliť tráviť viac týždňov na kúpeľnej liečbe. V dnešnej dobe však pri značných doplatkoch na liečebné kúpeľné pobyty si nie všetci dôchodcovia či už v Česku alebo na Slovensku môžu dovoliť pri nízkych dôchodkoch zaplatiť takéto pobyty.

5. Využívate v súčasnosti ponuky krátkodobých wellness pobytov v kúpeľnom zariadení?

Odpoveď z prieskumu v SR: 51% áno 49% nie

Odpoveď z prieskumu v ČR: 41 % áno 59% nie

Zhodnotenie: Respondenti z viacerých vekových kategórií oboch krajín a najmä z vekovej kategórie 26 – 45 vysokým percentom kladných odpovedí vyjadrili, že využívajú krátkodobé wellness pobyty. Jednoznačne z ich odpovedí vyplynulo, že preferujú tieto krátkodobé wellness pobyty. Na základe zisteného možno usudzovať, že občania v produktívnom a pracovno-aktívnom veku si nemôžu dovoliť dlhodobé liečebné kúpeľné pobyty. Krátkodobé wellness pobyty im majú nahradiť potrebný oddych a relax popri pracovnom vyťažení.

6. Ste toho názoru, že pri výbere wellness pobytu v kúpeľnom zariadení je rozhodujúca: (vyberte len jednu z možností)

a) prítomnosť a zloženie prírodnej liečivej minerálnej vody

Odpoveď z prieskumu v SR: 33% áno 67% nie

Odpoveď z prieskumu v ČR: 38 % áno 62 % nie

b) zameranie liečebných procedúr

Odpoveď z prieskumu v SR: 8 % áno 92 % nie

Odpoveď z prieskumu v ČR: 7 % áno 93 % nie

c) cena pobytu

Odpoveď z prieskumu v SR: 59 % áno 41 % nie

Odpoveď z prieskumu v ČR: 54 % áno 46 % nie

Zhodnotenie: Z výsledkov výskumu vyplýva, že v dnešnej zložitej ekonomickej situácii v oboch krajinách najviac respondentov prihliada pri rozhodovaní a výbere wellness pobytu na cenu. Hneď na druhom mieste sa respondenti vyjadrili, že je pre nich dôležitá prítomnosť a zloženie prírodnej liečivej minerálnej vody a až na poslednom mieste preferujú zameranie liečebných procedúr. Z odpovedí respondentov možno usudzovať, že respondentov oslovujú rôzne v súčasnosti ponúkané akciové balíky wellness pobytov za dobrú cenu. Liečebné procedúry sú v týchto akciových balíkoch z časti už zahrnuté a ponúkajú ich v dostatočnom množstve podľa súčasných trendov už všetky kúpeľné zariadenia.

Stručné zhodnotenie prieskumu:

Na základe vykonaného prieskumu verejnej mienky možno konštatovať:

po oslovení a požiadaní občanov o spoluprácu pri odpovedaní na zopár otázok formou vyplnenia anonymného dotazníku prevládala väčšia ochota spolupracovať u žien ako u mužov.

Zdroj: Peter Hrmo, 2015 (vlastný prieskum)

5 DISKUSIA

Tak ako Česko tak i Slovensko sú obe krajiny v európskom kontexte považované a dokonca uznávané, čo je i historickými dokumentmi podložené, za dávnu a tradičnú kúpeľnú destináciu. Na veľkom území ktoré obe krajiny pokrývajú sa nachádza obrovské prírodné bohatstvo vo forme prírodných liečivých prameňov. Obe krajiny sa dostali do svetového povedomia práve i vďaka známym kúpeľným mestám, ktoré majú i svoju bohatú dávnu históriu. Ako uvádza Křížek (1987), od nepamäti až po súčasnosť boli ľuďmi využívané prírodné liečivé zdroje, pitie vôd a kúpeľné liečenie. Liečebné miesta vznikali postupne v blízkosti zdrojov, najmä v okolí kde vyvierala minerálna a termálna voda, určená ku kúpeľom a pitiu.

Z poznatkov vyplýva, že práve 18. storočie bolo najdôležitejším obdobím pre vznik viacerých kúpeľných miest ako na Slovensku tak i v Česku. Ako uvádzajú Husovská a Takátsová (2001), v tomto období 18. storočia v dôsledku vedeckých bádání a v dôsledku nových vedeckých poznatkov bolo možné naplno preskúmať účinky prírodných výverov a prameňov. Postupne sa odkrývali pozitívne možnosti viacerých prírodných výverov a prameňov na liečebné využitie pre človeka. Už oddávna človek využíval liečivú silu minerálnych a termálnych prameňov vo svoje dobro ako uvádza Rebro et. al. (1979), v antike ich nazývali termy. Uvádzajú, že v minulosti boli termy využívané a klasifikované predovšetkým pre svoje liečivé účinky. Modernejšej vede toto hľadisko nepostačuje a preto sa pojem minerálna voda stále spresňuje a rozširuje. Ako nám vyplýva aj z výsledkov SWOT analýzy, v súčasnej dobe si začíname naplno uvedomovať aké sú nebezpečenstvá v modernej dobe a ich spojenie zo znečisťovaním prírodných minerálnych vôd. S týmto názorom možno len súhlasiť. V súčasnosti je snaha spoločnosti oboch krajín rôznymi analýzami a opatreniami zabezpečiť čo najnižšie možné znečisťovanie prírodných zdrojov, napr. aj vytváraní ochranných pásiem v okolí výverov.

Ako uvádza Knop et. al. (1999), zázračné pramene medzi prvými začali využívať Rimania k vodoliečbe. Pri svojich vojnových výpravách narazili na liečivé pramene najmä na území dnešného Francúzska. V miestach výskytu prameňov budovali

umelé jazierka. Vojny vždy nepriaznivo zasiahli obe krajiny i v oblasti rozvoja kúpeľníctva. V čase vojen takmer všetky kúpeľné mestá oboch krajín fungovali ako lazarety pre vojakov. Ako opisujú Hansko et. al. (1961), počas prvej svetovej vojny sa aj kúpeľné mestečko Piešťany zmenilo na vojenský tábor, kde sa liečili chorí a ranení vojaci. Avšak v čase medzivojnových období nastáva takmer vždy rozkvet kúpeľov. Týchto zlomov vo vývoji kúpeľníctva či už pozitívnych alebo negatívnych bolo samozrejme viac, nevynímajúc povojnové obdobie a s tým súvisiace znárodňovanie súkromného majetku či prírodné katastrofy a v minulosti dosť časté masívne požiare v kúpeľných mestách. Ako uvádzajú Dvořák, Stejskal a Winter (1978), negatívny zásah do rozvoja kúpeľov Karlovy Vary priniesol prvý mohutný požiar v roku 1604 a ďalší obrovský požiar v roku 1759. Požiare boli v tých časoch v kúpeľných mestách dosť časté a následky boli obrovské. Požiare neobišli v tých časoch podľa historicky zachovaných dokumentov takmer žiadne kúpeľné mesto v Česku a na Slovensku.

Z výsledkov práce vyplýva z porovnávania 4 vybraných skupín kúpeľov, že ponuka liečebných procedúr je v kúpeľoch Česka ako aj Slovenska na dobrej úrovni. Kúpele Česka i Slovenska sa prispôbili moderným trendom, ponúkajú širokú škálu liečebných procedúr a môžu si v tomto smere konkurovať. Ako sa vyjadruje Škapík et. al. (1994), v stredoveku boli termálne procedúry dosť drastické, často trvali viac ako 100 hodín. Keďže sa koža macerovala veľmi dlho, spôsobovalo to mokvanie a sekundárne infekcie. Neobyčajné rýchle rozšírenie syfilitidy po objavení Ameriky viedlo k diskreditovaniu kúpeľných miest a termálne kúpele boli zatracované, väčší význam sa v tých časoch prikladal minerálnym studeným prameňom. Vznikali podobne extrémne liečby, napríklad v Karlových Varech sa v osemdesiatych rokoch 16. storočia používala vodoliečba, kde pacient denne vypil 20-40 litrov vody denne. Je samozrejmosťou, že v súčasnosti sa liečebné procedúry a termálne kúry či pitné kúry v kúpeľoch oboch krajín poskytujú na základe vedecky preskúmaného rozboru prírodných liečebných zdrojov v zdravom pomere.

No predposledným výrazným prelomom vo vývojovej etape kúpeľníctva bol v nedávnej minulosti rok 1989. V tomto roku 1989 v dôsledku celospoločenských zmien sa udiali zásadné zmeny v oblasti majetkovoprávných pomerov. Tieto zmeny sa nevyhli ani kúpeľnému sektoru. Ako uvádzajú Husovská a Takátsová (2001) javilo sa,

že po roku 1989 najmä v oblasti majetkových vzťahoch, zmenou zdravotníckeho a sociálneho systému sa zväčší význam kúpeľov a vráti sa im ich bývalý lesk, tak ako to bolo koncom 19. a začiatkom 20. storočia. Pri zmenách vlastníckych práv ku kúpeľným komplexom sa postupne značne zmenili i podmienky a prevádzkovanie samotných kúpeľov v kúpeľných mestách v oboch krajinách.

Jedným z predpokladov pre objektívne porovnanie je porovnanie historických a prírodných podmienok kúpeľov. Z porovnávania vybranej vzorky štyroch cieľových skupín kúpeľov nám vyplynulo, že Česká republika i Slovenská republika si v oblasti či už dávnej histórie vzniku kúpeľníctva alebo bohatosti a rozmanitosti geografických a prírodných podmienok pre rozvoj kúpeľníctva môže smelo konkurovať. Rozdiely sú zväčša minimálne a to najmä v skladbe a chemickom zložení prírodných minerálnych prameňov. Ďalším rozdielom je skutočnosť, či sa kúpeľoch nachádzajú prírodné zdroje termálneho liečivého bahna a rašeliny. Na základe vybranej vzorky štyroch cieľových skupín kúpeľov nám vyplynulo, že obe krajiny sú bohaté na históriu kúpeľníctva i na liečivé prírodné zdroje. V oblasti indikácií a liečebných procedúr obe krajiny po roku 1989 vykročili na novú cestu rozvoja a modernizácie kúpeľníctva. Tá cesta nebola vždy ľahká a nie je tomu inak ani dnes. Kúpeľné zariadenia v oboch krajinách sa boria zväčša s finančnými problémami pri neustálych zmenách doplatkov za liečebné pobyty hradené štátom a tiež s nedostatočnými možnosťami investícií do modernizácie. Indikácie sú v oboch krajinách obmedzované pri preplácaní dlhodobých kúpeľných liečebných pobytov štátom. No v oblasti liečebných procedúr sa v oboch krajinách snažili prispôbiť súčasnému trendu a záujmu klientov a liečebné procedúry majú vo všetkých kúpeľných zariadeniach Česka i Slovenska štandardnú požadovanú úroveň.

Z výsledkov práce a SWOT analýzy vyplynulo, že starnutie obyvateľstva sa javí ako dosť závažný problém v Česku i na Slovensku a má silný negatívny vplyv v oblasti kúpeľníctva. Z kúpeľných miest mladí ľudia odchádzajú za prácou do väčších miest. Ešte väčšom hrozbou pre rozvoj kúpeľníctva najmä v oblasti kvality služieb je odchod zdravotníckej vyškolenej pracovnej sily do zahraničia z dôvodu vyšších príjmov.

Zhodnotenie prieskumu verejnej mienky potvrdilo čiastočne hypotézu, že časť verejnosti v Česku i na Slovensku je slabo a nedostatočne informovaná o možnostiach a súčasných ponukách v kúpeľných zariadeniach. Ako vyplynulo z prieskumu, veková

kategória 18 – 25 a 26 - 45 rokov sa vyjadrila a zdieľa názor, že je dostatočná informovanosť o ponukách kúpeľných pobytov a wellness pobytov v kúpeľných zariadeniach čo zdôvodnili denným používaním webových stránok, kde sú tieto informácie aktualizované. Avšak najmä staršie vekové kategórie poukazujú na nedostatočné zdroje informácií, nakoľko väčšina z nich webové stránky nenavštevuje a nevyužíva, resp. nevie využívať možnosti pripojenia počítača na internet. Tí by uprednostnili ponuky napr. v katalógoch v tlačenej forme alebo na sezónnych ponukových letákoch. Z prieskumu verejnej mienky vyplynula slabá propagácia produktov kúpeľných zariadení a potvrdilo sa, že v tejto oblasti je čo zlepšovať.

Zavŕšením týchto historických zmien a zlomov v oblasti kúpeľníctva na Slovensku a v Česku bol rok 2004 a vstup oboch krajín do Európskej únie. Otvorenie sa Európskej únii prinieslo so sebou viaceré možnosti pre obe krajiny. Otvorili sa cesty pre ďalší rozvoj kúpeľného turizmu. Vstup do Európskej únie so sebou priniesol i zvýšený konkurenčný boj medzi okolitými krajinami. Vzrástla potreba vylepšiť úroveň kúpeľníctva najmä v oblasti poskytovaných kúpeľných služieb. Ako vyplýva z prieskumu verejnej mienky práve v oblasti kvality poskytovaných kúpeľných služieb boli respondenti v Česku spokojnejší s kvalitou poskytovaných kúpeľných služieb ako respondenti na Slovensku. A práve kvalita poskytovaných kúpeľných služieb, ktorá tak úzko súvisí s potrebami modernizácie kúpeľných zariadení a kúpeľného vybavenia liečebných zariadení, z dôvodu nedostatočných investícií stále nemôže konkurovať niektorým okolitým európskym krajinám. Práve investície do modernizácie kúpeľných zariadení a kúpeľných liečebných pomôcok úzko súvisia s kvalitným poskytovaním kúpeľných služieb. Ako vyplýva zo zhodnotenia prieskumu verejnej mienky, tu majú obe krajiny určité nedostatky a práve Slovensko jedno zo svojich najslabších miest. Zastaranosť niektorých kúpeľných zariadení a slabé tempo investícií do obnovy a modernizácie negatívne vplyva na návštevnosť či už domácich alebo zahraničných klientov.

Ďalším problémovým miestom čo vyplynulo zo SWOT analýzy kúpeľných miest je nielen zaškolenie ale hlavne udržanie kvalitného kúpeľného personálu, ktorý by bol schopný udržať tempo a trend s novými technikami v oblasti poskytovania kúpeľných služieb. Stretávame sa tu s častým problémom kvalitne vyškoliť

pracovníkov. Pre nízke pracovné finančné ohodnotenie obslužného kúpeľného personálu je tu častá fluktuácia už vyškolených a zaučených kúpeľných pracovníkov. Kvalitný zdravotnícky a kúpeľný personál často vyhľadáva prácu v zahraničí z dôvodu lepšieho finančného ohodnotenia a často i priaznivejších pracovných podmienok. Tieto výsledky vyplynuli aj zo SWOT analýzy kúpeľných miest. V neposlednom rade je potrebné vynaložiť prostriedky na obnovu zastaranej a v mnohých prípadoch i nevyhovujúcej infraštruktúry. Najmä Slovensko zaostáva výrazne v nedostatku leteckých spojení pre zahraničných návštevníkov, v nadväznosti leteckej dopravy na lokálne spojenia ako i v súčasnosti ešte stále neukončené diaľničné prepojenie východu krajiny s Bratislavou. Potreba budovania a udržania pozitívneho imidžu patrí k silným stránkam kúpeľných miest vyplynula zo uskutočnenej SWOT analýzy kúpeľných miest.

Výsledky prieskumu verejnej mienky v Čechách i na Slovensku nám preukázali skutočnosť, že v súčasnosti je preferovaný trend krátkodobých wellness pobytov pred dlhodobou kúpeľnou liečbou. Výsledky uvedené v zhodnotení prieskumu verejnej mienky len potvrdzujú, že dlhodobá kúpeľná liečba je málo využívaná ľuďmi v produktívnom pracovno-aktívnom veku. Dlhodobú kúpeľnú liečbu si z časových dôvodov a pracovnej vyťaženia väčšina nemôže dovoliť práve z dôvodu ohrozenia straty zamestnania. Táto skutočnosť negatívne vplýva na udržanie zdravia a zdravého vývoja populácie v oboch krajinách a je v neprospech samotných občanov. S týmto úzko súvisí ďalší vypuklý problém v oblasti kúpeľníctva na Slovensku v oblasti domáceho kúpeľného turizmu a kúpeľných pobytov a to príveľmi častá zmena v rozsahu štátom hradenej poskytovanej zdravotnej starostlivosti. Z roka na rok finančná podpora štátu klesá, čo negatívne vplýva na stabilitu, prevádzku a zdravé fungovanie kúpeľných zariadení. Z roka na rok sú štátom redukované diagnózy, na ktoré je možné preplácať liečebné pobyty. Väčšie doplatky pre pacientov a znižovanie štátom preplácaných indikácií má negatívny dopad na domácich kúpeľných hostí. Každý majiteľ či prevádzkovateľ, ktorý prevádzkuje kúpeľné zariadenie s prevažne domácou slovenskou klientelou v tom vidí obrovský problém. Je to ako bludný kruh, ktorý brzdí rozvoj. Pri týchto sústavných zmenách zo strany štátu nie je možné dlhodobo nastaviť podnikateľský plán rozvoja ich kúpeľného zariadenia. Odľiv domácich kúpeľných hostí nám vyplynul i zo SWOT analýzy kúpeľných miest. Pri znížení počtu domácich slovenských návštevníkov nemajú prevádzkovatelia istotu

návratnosti svojich prípadných investícií či už do obnovy alebo modernizácie. Je tu i snaha o náhradu úbytku domácej klientely a to prílivom zahraničných kúpeľných hostí. Väčšina kúpeľov však touto situáciou stagnuje a poniektorí musia dokonca redukovať a znížiť množstvo poskytovaných liečebných procedúr pre svojich pacientov. Z vykonaného prieskumu verejnej mienky tiež vyplynulo a viac ako polovica respondentov v Česku i na Slovensku sa vyjadrila, že pri výbere wellness pobytu v kúpeľoch je pre nich rozhodujúce kritérium ceny pobytu. Tento negatívny vývoj je na škodu nás všetkých a samozrejme na to doplatia majitelia a prevádzkovatelia kúpeľov nižším ziskom a tým aj nižšou možnosťou investovať do obnovy a modernizácie kúpeľov. Čo je však najdôležitejšie – na konci reťazca je konečný domáci klient a pacient v jednej osobe. V konečnom dôsledku sú ukrátení práve pacienti, tí, ktorí najviac trpia a ktorí majú stále podlomené zdravie i pri už spomínanom nesmiernom prírodnom liečivom a minerálnom bohatstve Slovenska.

ZÁVER

Záverom možno konštatovať, že ciele diplomovej práce v porovnaní so stanoveným cieľom a zameraním porovnávania sa podarilo naplniť.

Z výsledkov diplomovej práce vyplýva, že Česká republika i Slovenská republika sú v oblasti či už dávnej histórie vzniku kúpeľníctva alebo bohatosti a rozmanitosti geografických a prírodných podmienok pre rozvoj kúpeľníctva konkurencieschopné. Ak si chcú konkurencieschopnosť udržať, musia sa i naďalej zachovávať tradície v svojich kúpeľoch a kúpeľných mestách, vykonávať opatrenia pred znečistením a vyvíjať maximálnu snahu na ochranu prírodných zdrojov. Obe krajiny z dôvodu udržania stability a ďalšieho rozvoja kúpeľníctva sa musia i naďalej prispôbovať novým súčasným trendom a modernizácii v kúpeľníctve. Len týmto spôsobom si udržia už získanú prestíž a svoje dobré meno.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

Zoznam použitých českých zdrojov

BALBÍN, B. *Krásy a bohatství české země*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1986, s. 62, 11-027-86.

DVOŘÁK, F., V. STEJSKAL a J. WINTER. *Karlovy Vary*. 2. vyd. Praha: Olympia, 1978, s. 7-20, 49-51, 27-012-78.

JIRÁSEK, K. a I. JIRÁSKOVÁ. *Františkovy lázně*. 2. vyd. Praha: Olympia, 1981, s. 17-45, 70-71, 27-030-81.

KNOP, K., F. MIKEŠ a R. GOULLI. *Lázeňství – Ekonomika a management*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1999, s. 10, ISBN 80-7169-717-6.

KŘÍŽEK, V. *Obrazy z dějin lázeňství*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1987, s. 7-8, 83, 08-096-87.

ŠKAPÍK, A. et. al. *Využití balneoterapie ve vnitřním lékařství*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1994, s. 11-13, ISBN 80-7169-130-5.

ŠMÍD, Z. et. al. *Krajem léčivých vod*. 1. vyd. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1989, s. 10, 44-500-89.

ŠVANDRLÍK, R., J. HAVRÁNEK a V. KŘÍŽEK. *Mariánské lázně*. 2. vyd. Praha: Olympia, 1987, s. 5-13, 36-55, 85-101, 27-019-87.

Zoznam použitých zahraničných zdrojov

ĎURČEK, J. *Bardejovské kúpele*. 2. vyd. Bratislava: Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo, 1985, s. 7-15, 21-28, 77-018-85.

HANSKO, L. et. al. *Piešťany svetoznáme kúpele*. 1. vyd. Bratislava: Osveta, 1961, s. 7-14, 301-09-953 - 24 227/60.

- HENSEL, J. et. al. *Balneografia Slovenska*. 1. vyd. Bratislava: Slovenská akadémia vied a umení, 1951, s. 7, 13, 301-08-75 - 1750/51-III/1.
- HOLBA, P. et. al. *Dudince Santovka*. 2. vyd. Bratislava: Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo, 1986, s. 7-13, 23-31, 77-018-86.
- HOŘEJŠÍ, J. a P. HAVRAN. *Československé kúpele-lázně*. 1. vyd. Martin: Osveta, 1987, s. 14-15, 70-021-87.
- HUSOVSKÁ, E. a J. TAKÁTSOVÁ. *Slovensko kúpele*. 1. vyd. Bratislava: Príroda, 2001, s. 7-12. ISBN 80-07-00266-9.
- MULÍK, J. *Dejiny kúpeľov a kúpeľníctva na Slovensku*. 1. vyd. Martin: Osveta, 1981, s. 7-13, 70-021-81.
- PLESNÍK, P. et. al. *Malá slovenská vlastiveda*. 1. vyd. Bratislava: Obzor, 1989, s. 133-134, ISBN 80-215-0021-2.
- REBRO, A. et. al. *Vody uzdravujúce a osviežujúce*. 1. vyd. Martin: Osveta, 1979, s. 5-10, ISBN 70-004-79.
- REBRO, A. *Vzácne a obdivované vody Slovenska*. 1. vyd. Piešťany: Turista, 1996, s. 7-10, ISBN 80-85670-10-0.
- SEÉKELY, V. a D. KOLLÁR. *Slovensko-putovanie za jeho krásami*. 1. vyd. Bratislava: Spree Verlag, 1994, s. 8-9, ISBN 80-88713-00-5.
- ŠÍPOŠ, J. a I. J. KOVAČEVIČ. *Slovenské kúpele*. 2. vyd. Martin: Osveta, 1972, s. úvodná 70-072-72.
- ŠÍPOŠ, J. et al. *Slovenské kúpele*. 2. vyd. Martin: Osveta, 1979, s. 7-15, 70-016-79.
- ŠÍPOŠ, J. a I. ONDREJKOVIČ. *Trenčianske Teplice*. 1. vyd. Bratislava: Obzor, 1989, s. 11-23, 71, ISBN 80-215-0025-5.

Zoznam použitých internetových zdrojov

Dostupné z: <http://www.karlovyvary.cz/cs/co-se-zde-leci>

Dostupné z: <http://kupele.karlovy-vary.biz/kupele-karlovy-vary-liecive-zdroje-a-indikacie.html>

Dostupné z: <http://kupele.lazne-luhacovice.info/kupele-luhacovice-historia-kupelov.html>

Dostupné z: <http://kupele.lazne-luhacovice.info/kupele-luhacovice-liecive-zdroje.html>

Dostupné z: <http://kupele-sk.com/2009/08/kupele-luhacovice/>

Dostupné z: <http://www.kupeledudince.sk/kupelna-liecba-v-dudinciach>

Dostupné z: <http://www.dudince.kupele.org/kupele-dudince-historia>

Dostupné z: <http://piestany.danubiushotels.sk/destinacie/piestany>

Dostupné z: <http://www.spa.sk/sk/spa-balneo/prirodne-liecive-zdroje>

Dostupné z: <http://www.spa.sk/sk/spa-balneo/kupelna-liecba>

Dostupné z: <http://www.franzensbad.cz/cs/frantiskovy-lazne>

Dostupné z: <http://www.franzensbad.cz/cs/historie-a-soucasnost>

Dostupné z: <http://www.turcianske.sk/sk/index.php>

Dostupné z: <http://www.therme.sk/>

Dostupné z: <http://www.marianskelazne.cz/>

Dostupné z: <http://www.lecebne-lazne.cz/cs/o-svazu-lazni/o-svazu-lecebnych-lazni-cr>

Dostupné z: <http://www.lecebne-lazne.cz/cs/prehled-lazni/karlovy-vary>

Dostupné z: http://www.ask.sk/sk/pre_verejnost.php

Zoznam použitých legislatívnych zdrojov

Zákon č. 164/2001 ze dne 13. dubna 2001 o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2001, částka 64, s.3594.

Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb01164&cd=76&typ=r>

Zákon č. 538/2005 zo dňa 27. októbra 2005 o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: *Zbierka zákonov, Slovenská republika*, 2005, částka 219, s.5010.

Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-538>

ZOZNAM SKRATIEK

ASK – Asociácia slovenských kúpeľov

CR – cestovný ruch

ČR – Česká republika

EÚ – Európska únia

SLL ČR – Svaz léčebných lázní České republiky

SR – Slovenská republika

SWOT – Typ strategickej analýzy z hľadiska jej silných stránok (strengths), slabých stránok (weaknesses), príležitostí (opportunities) a ohrození (threats), ktorý poskytuje podklady pre formuláciu rozvojových aktivít, podnikových stratégií a strategických cieľov

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha A – Dotazník SR.....	I
Príloha B – Dotazník ČR.....	II
Príloha C – Tabuľka 1/1: Vyhodnotenie prieskumu – podľa otázok SR.....	III
Príloha D – Tabuľka 1/2: Vyhodnotenie prieskumu – celkové údaje SR	IV
Príloha E – Tabuľka 2/1: Vyhodnotenie prieskumu – podľa otázok ČR.....	V
Príloha F – Tabuľka 2/2: Vyhodnotenie prieskumu – celkové údaje ČR.....	VI
Príloha G – Obrázok 1: Mapa kúpele ČR, Obrázok 2: Mapa kúpele SR.....	VII

Príloha A – Dotazník SR

Vážená pani, vážený pán

Dovoľujem si Vás osloviť a touto cestou súčasne požiadať o spoluprácu pri odpovedaní na zopár otázok .

Tento dotazník je z dôvodu citlivosti témy anonymný a Vami uvedené informácie budú slúžiť výhradne ako podklad pre napísanie diplomovej práce s titulom „Kúpele Slovenskej republiky v porovnaní s kúpeľmi Českej republiky“.

Cieľom tohto dotazníka je zmapovanie Vašich názorov a postojov, aké k tejto problematike zaujímate. Cieľom je teda nájsť a zmapovať všeobecne akceptované myšlienky a poukázať na sporné oblasti.

Pokyny pre vyplnenie: *Vyberte prosím odpoveď zakrúžkovaním.*

Identifikácia respondenta:

Veková skupina:	18 – 25 rokov	Vzdelanie:	základné
(zakrúžkujte)	26 – 45 rokov	(zakrúžkujte)	stredoškolské
	46 – 60 rokov		vysokoškolské
	61 a viac rokov		
Pohlavie:	muž		
(zakrúžkujte)	žena		

1. Ste toho názoru, že na Slovensku je verejnosť dostatočne informovaná o ponukách kúpeľných pobytov a wellness pobytov v kúpeľných zariadeniach?

- *áno*
- *nie*

2. Ste toho názoru, že kvalita poskytovaných kúpeľných služieb v kúpeľných zariadeniach (napr. liečebných procedúr, lekárskej starostlivosti, ubytovania, stravovania) je na Slovensku na primeranej úrovni?

- *áno*
- *nie*

3. Ste toho názoru, že vnútorné vybavenie kúpeľných zariadení (napr. zdravotnícke kúpeľné pomôcky, zariadenia a oddychové priestory, sauny, liečebné bazény, sedacie a masážne vírivé vane, očistné sprchy) je na Slovensku na primerane modernej úrovni?

- *áno*
- *nie*

4. Využívate v súčasnosti dlhodobú kúpeľnú liečbu predpísanú lekárom a hradenú zdravotnou poisťovňou?

- *áno*
- *nie*

5. Využívate v súčasnosti ponuky krátkodobých wellness pobytov v kúpeľnom zariadení?

- *áno*
- *nie*

6. Ste toho názoru, že pri výbere wellness pobytu v kúpeľnom zariadení je rozhodujúca: (vyberte len jednu z možností)

- a) *prítomnosť a zloženie prírodnej liečivej minerálnej vody*
- b) *zameranie liečebných procedúr*
- c) *cena pobytu*

Ďakujem za spoluprácu a za informácie, ktoré ste mi poskytli. Verím, že vyjadrením svojho názoru a vyplnením tohto dotazníka tiež prispějete k zlepšeniu poskytovaných služieb v oblasti kúpeľníctva.

Prajem Vám i nám všetkým aby sa kúpeľný turizmus rozvíjal a aby sme s poskytovanými kúpeľnými či wellness službami boli spokojní.

Priloha B – Dotazník ČR

Vážená paní, vážený pane

Dovoluji si Vás oslovit a touto cestou současně požádat o spolupráci při odpovědích na pár otázek.

Tento dotazník je z důvodu citlivosti témy anonymní a Vámi uvedené informace budou sloužit výhradně jako podklad pro napsání diplomové práce s titulem „Kúpele Slovenskej republiky v porovnaní s kúpeľmi Českej republiky“.

Cílem tohoto dotazníku je zmapování Vašich názorů a postojů, jaké k této problematice zaujímáte. Cílem je teda najít a zmapovat všeobecně akceptované myšlenky a poukázat na sporné oblasti.

Pokyny pro vyplnění: *Vyberte prosím odpověď zakroužkováním.*

Identifikace respondenta:

<i>Věková skupina:</i>	<i>18 – 25 roků</i>	<i>Vzdělání:</i>	<i>základní</i>
<i>(zakroužkujte)</i>	<i>26 – 45 roků</i>	<i>(zakroužkujte)</i>	<i>středoškolské</i>
	<i>46 – 60 roků</i>		<i>vysokoškolské</i>
	<i>61 a více roků</i>		
<i>Pohlaví:</i>	<i>muž</i>		
<i>(zakroužkujte)</i>	<i>žena</i>		

1. Jste toho názoru, že je v Česku veřejnost dostatečně informovaná o nabídkách lázeňských pobytů a wellness pobytů v lázeňských zařízeních?

- ano*
- ne*

2. Jste toho názoru, že kvalita poskytovaných lázeňských služeb v lázeňských zařízeních (např. lázeňských procedur, lékařské starostlivosti, ubytování, stravování) je v Česku na přiměřené úrovni?

- ano*
- ne*

3. Jste toho názoru, že vnitřní vybavení lázeňských zařízení (např. zdravotnické lázeňské pomůcky, zařízení a oddechové prostory, sauny, lázeňské bazény, sedací a masážní vřivé vany, očistné sprchy) jsou v Česku na přiměřeně moderní úrovni?

- *ano*
- *ne*

4. Využíváte v současnosti dlouhodobou lázeňskou léčbu předepsanou lékařem a proplácenou zdravotní pojišťovnou?

- *ano*
- *ne*

5. Využíváte v současnosti nabídku krátkodobých wellness pobytů v lázeňském zařízení?

- *ano*
- *ne*

6. Jste toho názoru, že při výběru wellness pobytu v lázeňském zařízení je rozhodující:
(vyberte jen jednu z možností)

- a) *přítomnost a složení přírodní léčivé minerální vody*
- b) *zaměření léčebných procedur*
- c) *cena pobytu*

Děkuji za spolupráci a za informace, které jste mi poskytly. Věřím, že vyjádřením svého názoru a vyplněním tohoto dotazníku také přispějete ke zlepšení poskytovaných služeb v oblasti lázeňství.

Přeji Vám i nám všem aby se lázeňský turismus rozvíjel a abychom s poskytovanými lázeňskými nebo wellness službami byli spokojeni.

Príloha C – Tabuľka 1/1: Vyhodnotenie prieskumu – podľa otázok SR

OTÁZKA	ÁNO								NIE									Σ	ÁNO	NIE
	M	Ž	A	B	C	D	Σ	M		Ž	A	B	C	D	Σ					
1. Ste toho názoru, že na Slovensku je verejnosť dostatočne informovaná o ponukách kúpeľných pobytov a wellness pobytov v kúpeľných zariadeniach?	33	11	22	16	10	5	2	33	92	40	52	12	35	28	17	92	125	26%	74%	
2. Ste toho názoru, že kvalita poskytovaných kúpeľných služieb v kúpeľných zariadeniach (napr. liečebných procedúr, lekárskej starostlivosti, ubytovania, stravovania) je na Slovensku na primeranej úrovni?	48	14	34	12	18	12	6	48	77	37	40	16	27	21	13	77	125	38%	62%	
3. Ste toho názoru, že vnútorné vybavenie kúpeľných zariadení (napr. zdravotnícke kúpeľné pomôcky, zariadenia a oddychové priestory, sauny, liečebné bazény, sedacie a masážne vírivé vane, očistné sprchy) je na Slovensku na primerane modernej úrovni?	34	11	23	12	16	5	1	34	91	40	51	16	29	28	18	91	125	27%	73%	
4. Využívate v súčasnosti dlhodobú kúpeľnú liečbu predpísanú lekárom a hradenú zdravotnou poisťovňou?	26	8	18	0	5	8	13	26	99	43	56	28	40	25	6	99	125	21%	79%	
5. Využívate v súčasnosti ponuky krátkodobých wellness pobytov v kúpeľnom zariadení?	64	28	36	3	38	18	5	64	61	23	38	25	7	15	14	61	125	51%	49%	
6. Ste toho názoru, že pri výbere wellness pobytu v kúpeľnom zariadení je rozhodujúca: (vyberte len jednu z možností)																				
a) prítomnosť a zloženie prírodnej liečivej minerálnej vody	41	16	25	7	10	16	8	41	84	35	49	21	35	17	11	84	125	33%	67%	
b) zameranie liečebných procedúr	10	4	6	2	7	0	1	10	115	47	68	26	38	33	18	115	125	8%	92%	
c) cena pobytu	74	49	25	19	28	17	10	74	51	2	49	9	17	16	9	51	125	59%	41%	

Zdroj: Peter Hrmo, 2015 (vlastný prieskum)

Vysvetlivky: Vekové kategórie A = 18 – 25 rokov, B = 26 – 45 rokov, C = 46 – 60 rokov, D = 61 a viac rokov

Pohlavie M = muž, Ž = žena, Σ = súčet

Príloha D – Tabuľka 1/2: Vyhodnotenie prieskumu – celkové údaje SR

	počet	vzdelanie		vek	
Respondentov	125				
z toho mužov	51				
z toho:		Z	7	A	12
		S	17	B	16
		V	27	C	14
				D	9
Spolu			51		51
z toho žien	74				
		Z	12	A	16
		S	38	B	29
		V	24	C	19
				D	10
Spolu			74		74

Zdroj: Peter Hrmo, 2015 (vlastný prieskum)

Vysvetlivky:

vekové kategórie

A = 18 - 25

B = 26 - 45

C = 46 - 60

D = 61 a viac rokov

dosiahnuté vzdelanie

Z = základné vzdelanie

S = stredoškolské vzdelanie

V = vysokoškolské vzdelanie

Príloha E – Tabuľka 2/1: Vyhodnotenie prieskumu – podľa otázok ČR

OTÁZKA	ANO								NE								Σ	ANO	NE
		M	Ž	A	B	C	D	Σ		M	Ž	A	B	C	D	Σ			
1. Jste toho názoru, že je v Česku veřejnost dostatečně informovaná o nabídkách lázeňských pobytů a wellness pobytů v lázeňských zařízeních?	48	13	35	22	18	8	0	48	77	31	46	3	37	19	18	77	125	38%	62%
2. Jste toho názoru, že kvalita poskytovaných lázeňských služeb v lázeňských zařízeních (např. lázeňských procedur, lékařské starostlivosti, ubytování, stravování) je v Česku na průměrné úrovni?	56	14	42	16	24	12	4	56	69	30	39	9	31	15	14	69	125	45%	55%
3. Jste toho názoru, že vnitřní vybavení lázeňských zařízení (např. zdravotnické lázeňské pomůcky, zařízení a oddechové prostory, sauny, lázeňské bazény, sedací a masážní vířivé vany, očistné sprchy) jsou v Česku na průměrně moderní úrovni?	36	11	25	8	14	10	4	36	89	33	56	17	41	17	14	89	125	29%	71%
4. Využíváte v současnosti dlouhodobou lázeňskou léčbu předepsanou lékařem a proplácenou zdravotní pojišťovnou?	21	8	13	0	4	7	10	21	104	36	68	25	51	20	8	104	125	17%	83%
5. Využíváte v současnosti nabídku krátkodobých wellness pobytů v lázeňském zařízení?	51	28	23	1	33	13	4	51	74	16	58	24	22	14	14	74	125	41%	59%
6. Jste toho názoru, že při výběru wellness pobytu v lázeňském zařízení je rozhodující: (vyberte jen jednu z možností)																			
a) přítomnost a složení přírodní léčivé minerální vody	48	16	32	8	12	18	10	48	77	28	49	17	43	9	8	77	125	38%	62%
b) zaměření léčebných procedur	9	4	5	1	5	1	2	9	116	40	76	24	50	26	16	116	125	7%	93%
c) cena pobytu	68	38	30	12	35	13	8	68	57	6	51	13	20	14	10	57	125	54%	46%

Zdroj: Peter Hrmo, 2015 (vlastný prieskum)

Vysvetlivky: Vekové kategórie A = 18 – 25 rokov, B = 26 – 45 rokov, C = 46 – 60 rokov, D = 61 a viac rokov

Pohlavie M = muž, Ž = žena, Σ = súčet

– V –

Príloha F – Tabuľka 2/2: Vyhodnotenie prieskumu – celkové údaje ČR

	počet	vzdelanie		vek	
Respondentov	125				
z toho mužov	44				
z toho:		Z	4	A	9
		S	21	B	19
		V	19	C	10
				D	6
Spolu			44		44
z toho žien	81				
		Z	11	A	16
		S	44	B	36
		V	26	C	17
				D	12
Spolu			81		81

Zdroj: Peter Hrmo, 2015 (vlastný prieskum)

Vysvetlivky:

vekové kategórie

A = 18 - 25

B = 26 - 45

C = 46 - 60

D = 61 a viac rokov

dosiahnuté vzdelanie

Z = základné vzdelanie

S = stredoškolské vzdelanie

V = vysokoškolské vzdelanie

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Meno autora: Peter Hrmo

Obor: Management cestovního ruchu

Forma štúdia: kombinované

Názov práce: Kúpele Slovenskej republiky v porovnaní s kúpeľmi České republiky

Rok: 2015

Počet strán textu: 69

Celkový počet strán príloh: 9

Počet titulov českých použitých zdrojov: 8

Počet titulov zahraničných použitých zdrojov: 14

Počet internetových zdrojov: 20

Vedúci práce: Doc. Ing. Věra Seifertová, CSc.